

รายงานสรุป
“เวที กสม. พบประชาชน” ภาคกลาง
(รวมภาคตะวันออก และภาคตะวันตก)
ระหว่างวันที่ ๒๗-๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๙
ณ พื้นที่ศึกษาเรียนรู้ ๕ แห่ง และ
โรงแรมอิมพีเรียล พัทยา จ.ชลบุรี

ประมวลสรุปโดย

คณะทำงานพัฒนาระบบการติดตามและประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชน
สำนักวิจัยและวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๙

รายงานสรุป
“เวที กสม. พบประชาชน” ภาคกลาง
(รวมภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันตก)
ระหว่างวันที่ ๒๗-๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๙
ณ พื้นที่ศึกษาเรียนรู้ ๕ แห่ง จ.ชลบุรี และโรงแรมอิมพีเรียล พัทยา จ.ชลบุรี

ความเป็นมา

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) เป็นองค์กรที่เกิดขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และ พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒ ในการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนให้เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวจะบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพได้ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม ทั้งนี้ ตามที่พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๕ ได้บัญญัติให้ กสม. มีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมการเคารพและการปฏิบัติตามหลักการสิทธิมนุษยชนทั้งในระดับประเทศ และระหว่างประเทศ การตรวจสอบและรายงานการกระทำ หรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรืออันไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี ตลอดจนส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วยราชการ องค์กรเอกชน และองค์กรอื่นในด้านสิทธิมนุษยชน โดยครอบคลุม ทั้งการศึกษาวิจัยการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ การติดตามประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชน รวมถึงการเสนอมาตรการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคล หรือหน่วยงานที่กระทำหรือละเลยการกระทำดังกล่าวเพื่อให้ดำเนินการ และในกรณีที่น่าสงสัยว่าไม่มีการดำเนินการตามที่เสนอให้รายงานต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป ดังนั้น ในทางปฏิบัติแล้ว กสม. จึงให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง และสร้างความตระหนักรู้ในการเคารพ และการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชน โดยถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการดำเนินงานเชิงรุกเพื่อแก้ไข และป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชน นอกจากนี้ ยังเป็นโอกาสที่ดี กสม. ชุดปัจจุบัน (ชุดที่สาม) ซึ่งเริ่มต้นการปฏิบัติหน้าที่ตั้งแต่วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๘^๑ ได้ทำความรู้จัก และพบปะกับเครือข่ายในภาคส่วนต่างๆ และประชาชนในพื้นที่ที่จะช่วยให้การประสานความร่วมมือในการทำงานด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น จึงจัดให้มีเวทีสาธารณะ “กสม.พบประชาชน” ในภาคกลาง (รวมภาคตะวันออก และภาคตะวันตก) ขึ้นที่จังหวัดชลบุรี ระหว่างวันที่ ๒๗-๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๙ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก ๓ ข้อ ได้แก่ (๑) การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของ กสม. และสำนักงาน กสม. รวมทั้งเป็นการแนะนำ กสม. ชุดที่สามต่อเครือข่ายในพื้นที่ (๒) การรับฟังสถานการณ์สิทธิมนุษยชนที่สะท้อนจากประชาชน และเครือข่ายในพื้นที่โดยตรง เพื่อนำข้อมูลและข้อเสนอแนะที่ได้จากเวทีสาธารณะไปใช้ประกอบการจัดทำ

^๑คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ชุดที่สามได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตามคำแนะนำของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภา โดย กสม. ชุดที่สามเข้ารับหน้าที่เมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ มีวาระการดำรงตำแหน่ง ๖ ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว และจะครบวาระการดำรงตำแหน่งในวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๔

รายงานประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศ ตลอดจนหาหรือแนวทางและมาตรการในการแก้ไขปัญหาต่างๆ และ (๓) การประสานความร่วมมือในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนกับเครือข่ายต่างๆ พร้อมทั้งการจัดตั้งศูนย์ศึกษาและประสานงานด้านสิทธิมนุษยชน และกลไกในการทำงานร่วมกันระหว่าง กสม. เครือข่ายภาคประชาสังคม และเครือข่ายสถาบันการศึกษา โดยมีผู้เข้าร่วมจำนวน ๔๕๓ คน ซึ่งประกอบด้วยแกนนำเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน/ภาคประชาสังคม ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ/ภาคธุรกิจ ผู้แทนจากสถาบันการศึกษาที่ได้จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) กับสำนักงาน กสม. ประชาชนทั่วไป โดยมี กสม. และสำนักงาน กสม. เป็นผู้จัดเวทิดังกล่าว

รายละเอียดเนื้อหา

ในการจัดเวทีสาธารณะครั้งนี้ได้ออกแบบกระบวนการที่เน้นการสร้างการเรียนรู้ และปฏิสัมพันธ์ในเชิงพลวัต (Dynamism) ซึ่งเป็นลักษณะการเรียนรู้จากการทำงาน หรือปฏิบัติการจริง ที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาที่สำคัญ คือ

(ก) ความรู้ ใน ๒ ลักษณะ คือ (๑) ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (Tacit Knowledge) หรือความรู้แบบนามธรรม ซึ่งได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์ หรือสัญชาตญาณของแต่ละคนในการทำความเข้าใจในสิ่งต่างๆ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอดเป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรได้ง่าย เช่น ทักษะในการทำงานงานฝีมือ หรือความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์ และ (๒) ความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) หรือความรู้แบบรูปธรรม เป็นความรู้ที่สามารถรวบรวม ถ่ายทอดได้ โดยผ่านวิธีต่างๆ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทฤษฎี และคู่มือต่างๆ และ

(ข) การเสริมสร้างเครือข่าย โดยมีกิจกรรม ใน ๗ ส่วนหลัก ได้แก่ (๑) การทำความเข้าใจการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในพื้นที่ปฏิบัติหลักใน ๕ แห่ง^๒ (๒) การระดมความเห็นเกี่ยวกับ “ทิศทางการทำงานร่วมกับ กสม.” (๓) การแสดงวิสัยทัศน์/มุมมองการทำงานด้านสิทธิมนุษยชนของ กสม. (๔) การอภิปราย “สถานการณ์สิทธิมนุษยชนในพื้นที่ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก” (๕) การแบ่งกลุ่มย่อยตามประเด็นปัญหาในพื้นที่ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก (๖) การเสวนา และชมภาพยนตร์หนังสือสารคดีส่งเสริมสิทธิมนุษยชน และ (๗) การแลกเปลี่ยนแนวทางในการทำงานเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนร่วมกันระหว่างเครือข่ายกับ กสม.

โดยมีรายละเอียดสรุปได้ ดังนี้

^๒ ได้แก่ (๑) ประเด็นธรรมชฎุชมชนกับบ้านอ่าวอุดม (สิทธิชุมชนกับการพัฒนาอุตสาหกรรม) ณ บ้านอ่าวอุดม อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี (๒) ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ณ โรงกลั่นไทยออยล์ บริษัท ไทยออยล์ จำกัด (มหาชน) อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี (๓) การตรวจเยี่ยมสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชนจังหวัดชลบุรี (๔) การตรวจเยี่ยมศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านปิง และ (๕) การตรวจเยี่ยมเรือนจำพิเศษ พัทยา

วันที่หนึ่ง (วันพุธที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๙)

ส่วนที่หนึ่ง การทำความเข้าใจการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในพื้นที่ปฏิบัติหลักใน ๕ แห่ง

กรณีที่ ๑ ธรรมนูญชุมชนกับบ้านอ่าวอุดม: สิทธิชุมชนกับการพัฒนาอุตสาหกรรม ณ บ้านอ่าวอุดม อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดชลบุรี

นางเตือนใจ ดีเทศน์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พร้อมคณะผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้ร่วมพูดคุยกับแกนนำชุมชนบ้านอ่าวอุดม ณ วัดใหม่เนินพยอม เพื่อรับฟังความเป็นมาของ “ธรรมนูญชุมชนบ้านอ่าวอุดม” โดยมี **ดร. สมนึก จงมีวาทิน** นักวิชาการด้านสิทธิชุมชน และ **นายสมยศ เฉียวกุล สมาชิกสภาเทศบาลตำบลแหลมฉบัง** เป็นผู้บรรยายประวัติชุมชนอ่าวอุดมและความเป็นมาของ “ธรรมนูญชุมชนบ้านอ่าวอุดม”

ดร. สมนึก จงมีวาทิน นักวิชาการด้านสิทธิชุมชน นำเสนอสรุป “ธรรมนูญชุมชนกับบ้านอ่าวอุดม (สิทธิชุมชนกับการพัฒนาอุตสาหกรรม)” ผ่านรายการสารคดีที่จัดทำโดยสถานีโทรทัศน์กระจายเสียงไทยพีบีเอส (TPBS) อันเป็นผลสืบเนื่องจากความขัดแย้งในพื้นที่ระหว่างชุมชนกับการพัฒนาอุตสาหกรรม นำไปสู่ความพยายามในการสร้างพื้นที่กลาง การจัดตั้งสภาชุมชน/พลเมืองบ้านอ่าวอุดม และจังหวัดชลบุรี เพื่อพัฒนาการก่อสร้างการมีส่วนร่วม และยกระดับเป็นสภาพลเมือง ซึ่งเริ่มต้นจากการรวมกลุ่มของชุมชนชาวประมง และชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรม เพื่อแสวงหาทางออกในการอยู่ร่วมกันกับอุตสาหกรรมต่างๆ และทำเทียบเรือน้ำลึกจำนวน ๖ แห่ง ที่ส่งผลกระทบในการสร้างความเสื่อมโทรมของทรัพยากร และสร้างปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม ชุมชน และคนในพื้นที่

“ชุมชนบ้านอ่าวอุดม ตำบลทุ่งสุขศาลา อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดชลบุรี ในปัจจุบันพื้นที่ดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของเขตเศรษฐกิจพิเศษแหลมฉบัง โดยในอดีตพื้นที่ดังกล่าวมีชายหาดสวยงาม มั่งคั่งไปด้วยสัตว์น้ำนานา ฝูง และมีการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ทำให้ภาคอุตสาหกรรมรุกคืบเข้ามาในพื้นที่ชุมชนบ้านอ่าวอุดม ทำให้พื้นที่ดังกล่าวแวดล้อมไปด้วยโรงงานและท่าเรือ และเรือสินค้าขนาดใหญ่ มาแทนที่เรือประมงในอ่าวของชาวบ้าน โดยในระยะแรกชาวชุมชนอ่าวอุดมไม่ได้มีการคัดค้านแต่อย่างใด เพราะมีความเชื่อว่าอุตสาหกรรมนำพาซึ่งความเจริญมาสู่ชุมชน ทำให้มีชาวบ้านบางส่วนเลิกทำประมงแล้วเปลี่ยนไปเป็นลูกจ้างในภาคอุตสาหกรรมแทน จนกระทั่งอ่าวอุดมได้รับผลกระทบจากอุตสาหกรรมโดยความอุดมสมบูรณ์ต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเป็นการลดลงของสัตว์น้ำ ชายหาดที่เคยสวยงามเต็มไปด้วยขยะ ฝุ่นละอองจากการขนส่งถ่านหินและสินค้าต่าง ๆ เข้าบ้านได้รับผลกระทบด้านสุขภาพจากมลภาวะในอากาศ ในปี ๒๕๕๓ เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น คนในชุมชนบ้านอ่าวอุดมจึงรวมตัวกัน โดยกลุ่มชาวประมงได้ร่วมกันฟื้นฟูสัตว์น้ำ อาทิ ทำแนวปะการัง เพาะพันธุ์ลูกกุ้ง ลูกปู เพื่อปล่อยลงในทะเล จนอ่าวอุดมกลับมาอุดม

สมบูรณ์อีกครั้ง และในปีเดียวกันได้เกิดเหตุไฟไหม้ถ่านหินทำให้ส่งกินเหม็นไปทั่วชุมชน กอปรกับผู้ประกอบการท่าเรือแห่งหนึ่งเตรียมจะสร้างท่าเรือเพิ่ม จึงเป็นชนวนให้ชุมชน ออกมาคัดค้านการขยายท่าเรือและขอให้ยกเลิกการขนส่งถ่านหิน โดยชุมชนได้ไปร้องเรียน ที่เทศบาล แต่ไม่ได้รับการสนใจแต่อย่างใด จึงไปร้องเรียนต่อวุฒิสภา แต่ก็ไม่เป็นผล เนื่องจากกฎหมายไม่เอื้ออำนวย โดยทางชุมชนเองก็เกิดปัญหาการแตกแยกของคนใน ชุมชนจากการทำ CSR ของบริษัทท่าเรือที่ “ซื้อ” ชาวบ้านบางกลุ่ม ทำให้แกนนำบางคน เริ่มถอดใจ จึงทำให้แกนนำที่เหลืออยู่ได้ปรับเปลี่ยนแนวทางในการต่อสู้จากการเผชิญหน้า เพื่อเรียกร้องสิทธิด้วยกฎหมาย มาเป็นการหันหน้าเข้าหากันระหว่างท่าเรือกับชุมชน เพื่อหาทางออกร่วมกัน โดยสร้างกติกาการอยู่ร่วมกัน สร้างพื้นที่ในการแลกเปลี่ยน โดยมีแนวทางการเปลี่ยนประภคณ์ให้มาทำงานร่วมกัน (เปลี่ยน ME ให้เป็น WE) จึงทำให้เกิด “ธรรมนูญชุมชนอ่าวอุดม” เพื่อระบุงกติกาการอยู่ร่วมกันระหว่างท่าเรือกับชุมชน และได้ มีการเรียกร้องตลอดจนผลักดันจนนำไปสู่การเซ็นข้อตกลง (MOU) ร่วมกันระหว่างตัวแทน ท่าเรือ ตัวแทนภาครัฐ (เทศบาล) และตัวแทนชุมชน โดยการทำ MOU ธรรมนูญชุมชนอ่าว อุดม นับเป็นก้าวแรกของการต่อรองของประชาชน กับบริษัทอุตสาหกรรมใหญ่ จึงทำให้ ชาวบ้านมีความอุ่นใจกับการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับอุตสาหกรรมระดับหนึ่ง โดยทางชุมชนได้มีการทำวิจัย เพื่อเป็นหลักฐานสำคัญในการปกป้องมรดกพื้นที่ของตนเอง ทั้งนี้ ชุมชนเห็นว่าการพัฒนานั้นจะต้องมองเห็นชุมชนก่อนมองเห็นตัวเลข GDP โดยผู้ประกอบการ ๓ บริษัท ที่ให้ความร่วมมือ ได้แก่ บริษัท เจซีมารีน เซอร์วิส จำกัด บริษัท สยามคอมเมอร์เชียล และบริษัท สยามคอร์ท โดยบริษัท เจซี มารีน ได้ให้ความร่วมมือ ในการทำกำแพงกันฝุ่น การทำความสะอาดพื้นที่ และผู้ประกอบการกับชาวบ้านในชุมชนได้ร่วมกันออกแบบแผน ท่าเรือระบบปิด ทั้งนี้หากมีปัญหา หรือข้อเสนอแนะจากชาวบ้านก็สามารถเสนอให้ ผู้บริหารบริษัทระดับท้องถิ่นทราบโดยผู้บริหารดังกล่าวสามารถตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาได้ทันที

ทั้งนี้ ชุมชนอ่าวอุดมได้มีการพยายามผลักดันและพัฒนาให้เกิด สภาพลเมือง ขึ้น ในอนาคต โดยหลัก ๔ รู้ ๕ ร่วม เป็นหลักที่สำคัญในการขับเคลื่อนซึ่งมีองค์ประกอบ ๔ รู้ คือ รู้ตัวตน รู้มรดก รู้วิถีชีวิต รู้อนาคต และกระบวนการ ๕ เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง คือ ร่วมกันริเริ่ม ร่วมกันรับรู้ ร่วมกันเปิดใจ ร่วมกันสร้างสรรค์ และร่วมกันเปลี่ยนแปลง

นอกจากนี้ สภาพลเมือง ยังมีความก้าวหน้าทางด้านสารบัญญัติ คือ ได้มีการยก ร่างคำนิยาม ตลอดจนโครงสร้าง และอำนาจหน้าที่ ของร่างสภาพลเมืองดังกล่าวเสร็จ เรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้ ด้านภาครัฐก็ได้มีการจัดทำ “สมัชชาพลเมือง” ด้วยเช่นกัน แต่ชุมชน ยังไม่มั่นใจในการจัดทำของภาครัฐ ทั้งนี้ชุมชนก็มีแนวทางที่จะเดินหน้าผลักดันเพื่อให้เกิด สภาพลเมือง ต่อไป

ทั้งนี้ ยังคงมีผู้ประกอบการรายใหญ่ที่ไม่ให้ความร่วมมือกับชาวบ้านและยังคงเป็น ปัญหาอยู่ถึงปัจจุบัน คือ บริษัท เคอร์รี่ สยาม ซิบอร์ด ซึ่งปัจจุบันมีท่าเทียบเรือยาว ๗๕๐ เมตร และกำลังดำเนินการขอย้ายอีก ๗๕๐ เมตร”

หลังจากนั้น แกนนำกลุ่มชุมชนในพื้นที่ได้ร่วมกันสะท้อนความเห็น และประสบการณ์จาก การดำเนินโครงการพัฒนาต่างๆ โดยสรุป คือ

นางสุนันท์ เสียงดัง ประธานชุมชนบ้านอ่าวอุดม สะท้อนความคิดเห็นต่อการดำเนินการพัฒนา “ความเจริญทางวัตถุทำให้ความเป็นอยู่ของชาวบ้านลำบากขึ้น เนื่องจากความเสื่อมโทรมของทรัพยากรในพื้นที่”

ในขณะที่ **นายอมรศักดิ์ ปัญญาเจริญศรี ประธานชมรมประมงพื้นบ้านอ่าวอุดม** สะท้อนความเห็นว่าเป็นว่า “ชาวบ้านทยอยไปไหนไม่ได้ เนื่องจากการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างความมั่งคั่งในภาพรวม การทำงานจึงต้องสร้างแนวคิด การเปลี่ยนแปลงปรับปรักษ์มาพูดคุย สร้างกติกากการอยู่ร่วมของอ่าวอุดม ทำให้เกิดการเมืองภาคพลเมือง พัฒนาเป็นสภาการเมืองภาคพลเมือง”

นอกจากนี้ ยังสะท้อนวิถีชีวิต การทำมาหากินในพื้นที่ โดยระบุว่า “พื้นฐานการทำกินของบรรพบุรุษมีอาชีพประมงเป็นหลัก แต่ลูกหลานผันอาชีพไปเป็นทั้งลูกจ้างอุตสาหกรรม และหลายส่วนก็ผันกลับมาทำประมงดั้งเดิม โดยมีแปลงอนุรักษ์ในพื้นที่คาบเกี่ยวกับอุตสาหกรรม (ปตท.) จำนวน ๒ ตารางกิโลเมตร มีปะการังเทียม ๑๘ เกาะ ส่วนบ้านปลาถูกทำลาย และมีการพัฒนาเพิ่มเติม ส่วนซึ่งเชือกและอื่นๆ ก็ถูกทำลายเนื่องจากการทำประมงแบบผิดกฎหมาย และกำลังอยู่ระหว่างการประสานงานกับบริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (SCG) พื้นที่ยาว ๑๕ กิโลเมตร มี ๖ บริษัท ๑๕ ท่าเรือ ซึ่งมีหลายส่วนที่กลายเป็นปัญหากับกลุ่มประมง มีการขยายพื้นที่เพิ่มเติม จากหน้าท่ายาว ๗๕๐ เมตร ซึ่งกระทบกับแหล่งทรัพยากรของพื้นที่ชุมชน มีผลกระทบต่อชาวบ้าน การขยายทำให้เกิดการจอดเรือในพื้นที่ได้มากขึ้น (๕๐-๗๐ ลำ) ในขณะที่บางส่วนก็กระทบกับการใช้พื้นที่ของประมงชายฝั่ง การใช้สมอเรือ (หนัก ๕-๑๐ ตัน) ซึ่งการทิ้งสมอส่งผลกระทบต่อทรัพยากรในพื้นที่ เราหาหินตั้งแต่พื้นที่หน้าหาดด้านเหนือของอ่าวอุดม (สะพานไซโล) จนถึงสะพาน ปตท. ครอบคลุมพื้นที่ ๘ ท่าเรือ ในขณะที่ยกออกไปหาหินได้ ๓,๐๐๐ ไมล์ทะเล (ตามพระราชบัญญัติที่แก้ไข/ปรับปรุง) ทั้งนี้มีกลุ่มประมง ๗๐ กว่าลำ (เรือไม่เกิน ๖ ตันกรอส หรือ ๘ เมตร) แต่มีอาชีพต่อเนื่องที่เป็นการแปรรูป”

นายสมยศ เฉียวกุล สมาชิกสภาเทศบาลตำบลแหลมฉบัง สะท้อนลักษณะการดำเนินการในกลุ่มพื้นที่ว่า “อ่าวอุดมเป็นชื่อพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พระปิยมหาราช) รัชกาลที่ ๕ สมัยเสด็จประพาสที่เกาะสีชัง เนื่องจากพื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์เป็นอย่างมากทั้งปทุมมาและปลา ซึ่งเปลี่ยนจากอ่าวภาษี วิธีการทำเกษตร นาข้าว และประมงจนกระทั่งปี ๒๕๐๔ มีการพัฒนาโรงกลั่นน้ำมันไทยออยล์ก่อน ช่วงนั้นเป็นการขยายความเจริญ ชาวบ้านขายที่ดิน ขาดการควบคุม มีการเข้ามาของบริษัทเอกชนจำนวนมาก ขาดการดูแลภาพรวม และกระทบต่อชุมชน ชาวบ้านตั้งกลุ่มอนุรักษ์ เพื่อดูแลวิถีชีวิตการทำกิน โดยเฉพาะในช่วงปัจจุบันที่มีการประกาศใช้เป็น Super Cluster มีการเวนคืนพื้นที่การใช้สร้างท่าเรือ ชาวบ้านคัดค้าน ในขณะที่มีความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชุมชนในพื้นที่ เนื่องจากการซื้อ-ขายที่ไม่เป็นธรรม (การจ่ายค่าเรือถอนไม่เป็นธรรม)”

นายทรง รูปแก้ว ตัวแทนหมู่ ๘ นำเสนอว่า “พื้นที่บ้านถ้ำกว้างเริ่มถูกเวนคืนพื้นที่จัดถนน โดยมีการเดินหน้าร้องเรียนต่อหน่วยงานต่างๆ เริ่มจากปี ๒๕๒๘ มีการตั้งเสาเวนคืน ในพื้นที่ป่า และต่อมาปี ๒๕๕๒ มีการสร้างถนนกระทบกับพื้นที่ชุมชน และห้ามการต่อเติมภายใน ๔ ปี มีการร้องเรียนต่อเนื่อง ชาวบ้านเห็นความไม่เป็นธรรม เนื่องจากมีการเปลี่ยนแนวเขตพื้นที่ ดังนั้น ชาวบ้านจึงพยายามขอความช่วยเหลือ เมื่อวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๙ มีการประเมินราคา และให้ชาวบ้านลงนามในเอกสาร โดยในสัญญาให้เพียง ๑๐,๐๐๐ กว่าบาทเท่านั้น (ราคาแตกต่างกัน) ในขณะที่ราคาประเมิน ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาทต่อไร่ แต่

ราคาตลาดมากถึง ๔๐,๐๐๐,๐๐๐ บาทต่อไร่ ซึ่งจะกระทบต่อ ๔๕ หลังคาเรือน ประชากรประมาณ ๑๘๘ คน ซึ่งยังมีบางส่วนที่ต้องขยายจากพื้นที่ของหมู่ ๘ ด้วย การประเมินราคาแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน”

นายสาวิต จิตรประวัติ บริษัทไทยออยล์ สะท้อนว่า “มีการปรับแผนการทำงานให้สอดคล้องกับความเป็นจริงและความต้องการของชุมชน”

นายพรหม พิพัฒน์ดิกล ชาวบ้านอ่าวอุดม สะท้อนว่า “การจัดระบบทำให้ชาวบ้านพึ่งพิงตนเองได้ การลดผลกระทบในพื้นที่ ทั้งนี้ มีการนำมาตรการต่างๆ มาใช้ ทั้งการกั้นฝุ่น การทำความสะอาด การทำท่าเรือปิดป้องกันฝุ่นคลุ้งกระจาย”

ชุดประสบการณ์ที่สะท้อนอย่างชัดเจนจากกรณีศึกษาธรรมนุญชุมชนกับบ้านอ่าวอุดม: สิทธิชุมชนกับการพัฒนาอุตสาหกรรม ณ บ้านอ่าวอุดม อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี คือ การแก้ไขปัญหาโดยการสร้างพื้นที่กลางเป็นต้นแบบในการแก้ไขปัญหา ขยายสู่ระดับจังหวัด การสร้างพลเมือง การใช้เวทีเป็นกลางในการหารือกันในพื้นที่เป็นข้อต่อร่วมระหว่างส่วนต่างๆ มีการนำเสนอ การสร้างพื้นที่เพื่อให้มีการพูดคุยกันในพื้นที่จังหวัด และภูมิภาค เกิดการผลักดันสภาพเมือง มีนิยาม คุณสมบัติ โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ และมาตรการในการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิความเป็นพลเมือง โดยสมัชชา หรือสภาทำหน้าที่เป็นกลไกกลางในการกำกับ ผลักดัน และดูแลการดำเนินการดังกล่าว โดย **ดร. สมนึก จงมีวคิน** นำสรุปในตอนท้ายว่า

“การทำงานข้อมูล ๔ รู้ ทั้งเรื่อง (๑) **การรู้ตัวตน** การสร้างคุณค่าของพื้นที่ การทำประมงพื้นบ้าน การสำรวจทรัพยากรสัตว์น้ำที่มีอยู่จริงในพื้นที่ การทำแผนที่ทรัพยากร (อาทิ หอยปู หน้าดิน ปลาอินทรีอยู่ห่างจากชายฝั่งไม่เกิน ๕ กิโลเมตร) การดูแลเรือประมงพื้นบ้าน ชื่อส่วนต่างๆ อุปกรณ์การจับสัตว์น้ำ การดูแลตำแหน่งในการจับปลา อาชีพในการจับปลา การทำอวนปลา อวนกุ้ง (แซบ้วย และโอคัก) การโดหมึก การทำอวนปู การเลี้ยงหอย (แต่หลังจากที่ได้รับผลกระทบจากการทำท่าเรือ ทำให้การเดินทางไปเลี้ยงหอยใช้เส้นทางไกล จึงมีการเลี้ยงน้อยลง) การทำตารางอวนปลา อวนปู และอวนกุ้ง การทำอาหารพื้นบ้าน การมีอาชีพต่อเนื่อง (แกะปลุก แกะหอย เปลือกทำโคโตซาน) รายได้ทั้งในแต่ละพื้นที่มีมากกว่า ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาทต่อปี (๒) **การรู้ความรู้อันจับต้องไม่ได้ (Intangible)** การบูรณาการภูมิปัญญากับเทคโนโลยี (๓) **การรู้จักปัญหา/ผลกระทบ** ทั้งเรื่องท่าเรือ ๘ ท่า และพื้นที่ขยายท่าเรือ หน้าที่ของท่าเรือ ประเภทของท่าเรือ ลักษณะของท่าเรือ การดูผลกระทบจากการทำรางเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก จากการศึกษามากกว่า ๖ ปี พบว่า การสร้างท่าเรือเอกชนจะจัดการได้เร็ว ในขณะที่รัฐบาลมีการดำเนินการแข่งขันควบคู่กันไป ทำให้เกิดการแย่งชิงพื้นที่ ทำให้เกิดการปรับตัวของชาวบ้าน และชุมชนในพื้นที่ ลักษณะการหารือไม่ได้มองว่า ผู้ก่อผลกระทบเป็นผู้จ่าย (PPP) ไม่มีการชี้แจงไปที่ผู้หนึ่งผู้ใด แต่เป็นการนำข้อมูลมาดูให้ครบทั้งระบบ และหาทางออกร่วมกัน ซึ่งทำให้เห็นว่า คุณค่าเศรษฐกิจที่มีอยู่ไม่สามารถทดแทนจากการสร้างอุตสาหกรรม มีการใช้แนวคิดเปลี่ยนอุปักษ์ให้เป็นมิตร เปลี่ยน They เป็น We มีการหารือกับไทยออยล์ โดยการใช้กลุ่มเด็กและเยาวชน (จากรังอรุณ) ในการทำงานกับท่าเรือต่างๆ ที่มีการขนทรัพยากรเหมือนแร่ ถ่านหิน ประมง และอื่นๆ เกิดการแย่งชิงทรัพยากรในลักษณะต่างๆ ทั้งจากสัตว์พื้นถิ่น (ลิงอพยพ) แรงงานอพยพ การใช้เครื่องมือประมงแบบผิดกฎหมาย (ไอ้โง่) การควบคุมวิธีการทำโครงการ การจัดทำรายงานกระทบทางสิ่งแวดล้อม การพัฒนาโรงกลั่นน้ำมันไทยออยล์ ซึ่งจะนำเทคโนโลยีสะอาดมาใช้ การสร้างพื้นที่ปลอดภัย โครงการพลังงานสะอาด (Clean Fuel Project: CFP) การตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน (จากเงินจัดสรรจากบริษัทไทยออยล์ และอื่นๆ)

โดยการเก็บเป็นภาษีสิ่งแวดล้อม มีการกำหนดลักษณะการใช้กองทุนในพื้นที่ (การเจ็บป่วย การรักษาพยาบาล การเสียชีวิต การดูแลสวัสดิการผู้สูงอายุ) การสร้างแนวทางในการรักษาความปลอดภัย (การใช้กล้องวงจรปิด) การทำงานเปลี่ยนแปลงวิถีคิดของภาคธุรกิจ การสร้างจิตสำนึกในการดูแลสิ่งแวดล้อม การสร้างวิถีคิดการมองประชาชน ควบคู่กับการพัฒนา GDP การสร้างธรรมนูญชุมชนบ้านอ่าวอุดม และ (๔) **การใช้องค์ความรู้ (เชิงเทคนิค)** ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ร่วมกับองค์ความรู้ของชุมชน กระบวนการสร้าง “ไทยร่วม” ห้าร่วมเพื่อการเปลี่ยนแปลง โดยร่วมริเริ่ม รับรู้ เปิดใจ สร้างสรรค์ และเปลี่ยนแปลง การสร้างพื้นที่ส่วนกลางในการเจรจาเป็น สิ่งสำคัญ”

จากนั้น จึงเดินทางไปพื้นที่ท่าเทียบเรือหลังโรงกลั่นไทยออยล์ โดยมี **นายสมยศ เฉียวกุล** ชี้แจงว่า “ในพื้นที่บริเวณนี้ถูกกัดเซาะ และชาวบ้านร่วมกับเทศบาลได้นำทรายมาถมเพื่อแก้ปัญหาการกัดเซาะ โดยชาวบ้านได้ร่วมกันปลูกป่าโกงกางเพื่อเป็นแนวกำแพง จึงทำให้บริเวณดังกล่าวเป็นสถานที่พักผ่อนของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว” และเดินทางไปยังบริษัท เจซีมารีน เซอร์วิส จำกัด เพื่อศึกษา และดูสภาพพื้นที่ท่าเทียบเรือ และแลกเปลี่ยนกับผู้ประกอบธุรกิจตัวอย่างที่ร่วมกับพื้นที่ในการแก้ไข และป้องกันปัญหาผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในพื้นที่ โดย**นายกมล เจียมทอง ผู้จัดการฝ่ายธุรกิจสัมพันธ์ ผู้แทนบริษัท เจ.ซี. มารีน เซอร์วิส จำกัด** กล่าวแนะนำว่า

“การอยู่ร่วมระหว่างอุตสาหกรรมกับชุมชน โดยปัญหาที่อ่าวอุดมเดิมต่างคนต่างอยู่ แต่หลังจากมีบทเรียน ความเจ็บปวดก็เริ่มนำมาคิดแก้ไข บริเวณนี้มีท่าเรือ ๘ แห่ง ค่อนข้างแน่น และมีจุดที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม โรงกลั่นน้ำมัน และชุมชน โดยมีท่าเรือที่กำลังขอย้ายระยะทาง ๗๕๐ เมตร กลายเป็นพื้นที่จอดเรือขนาดใหญ่ ชุมชนที่อยู่อาศัยโดยรอบทำประมงพื้นบ้าน แต่ก็ลำบากมากขึ้น สาเหตุที่ทำเรือบริเวณนี้มาก เพราะเป็นพื้นที่ศักยภาพ โดยเริ่มจากแหลมฉะบอง เกาะสีชัง เกาะไข่ และอื่นๆ เป็นพื้นที่เหมาะสมสำหรับการจอดเรือสินค้าต่างๆ รวมถึงรองน้ำลึก ซึ่งเหมาะสมสำหรับบริการเรือขนส่งสินค้า และการให้บริการของบริษัทขนถ่ายสินค้า/น้ำมันจำนวนมาก ดังนั้น จึงมีการเบียดขับ แย่งชิงพื้นที่ ในขณะที่อุตสาหกรรมต้องการผลกำไรจำนวนมาก แต่กลุ่มประชาชนกลับอยู่ไม่ได้ หลังจากที่มีการนำเสนอแนวคิดเรื่องการอยู่ และแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยเฉพาะ ๔ รู้ (คือ ชุมชน มรดก ปัญหา อนาคต) และ ๕ ร่วม (ริเริ่ม รับรู้ เปิดใจ สร้างสรรค์ และเปลี่ยนแปลง) จนทำให้เกิดข้อตกลงร่วม หรือธรรมนูญชุมชน ซึ่งมีการเชื่อมโยงกับสุขภาพ และมิติอื่นๆ โดยเฉพาะการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมกับชุมชน ต้องเปลี่ยนศัตรูให้เป็นมิตรโดยการเปลี่ยน Me ให้เป็น We คือ ทำให้คนที่เป็นปรปักษ์กับเรามาทำงานร่วมกันได้ การทำให้เขาให้เป็นเรา ซึ่ง ณ ปัจจุบันอาจจะเป็น “เรา” ร้อยละ ๙๐ ส่วนที่เหลือจะปรับเปลี่ยนไปเป็นระยะๆ ธรรมนูญของบ้านอ่าวอุดม อ่านเข้าใจได้ง่าย ซึ่งจะแตกต่างจากธรรมนูญอื่นๆ ที่บางครั้งจะขาดการเชื่อมโยง ไม่มีการสะท้อนลักษณะของบุคคลในพื้นที่ และบางครั้งขาดการเชื่อมโยงร้อยลักษณะที่เป็นองค์รวม โดยธรรมนูญเสร็จสิ้นในปี ๒๕๕๖ เน้นต้นแบบจากพระราชบัญญัติธรรมนูญสุขภาพแห่งชาติ ทำให้เกิด (๑) คณะกรรมการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพจากท่าเทียบเรือ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจากชุมชน และผู้ทรงคุณวุฒิเข้ามาร่วมประชุมทุก ๑ เดือน เพื่อพิจารณาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นของแต่ละท่าเรือ (๒) กองทุนชุมชนบ้านอ่าวอุดม มีการจัดสรรรายได้ส่วนหนึ่งเข้าสมทบกองทุนเพื่อเยียวยาการเจ็บป่วย เสียชีวิต และผู้สูงอายุ และ (๓) ความร่วมมือทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน กิจกรรมการดำเนินงานมิใช่การจับผิด แต่เน้นการทำความเข้าใจปัญหา และหาแนวทางในการร่วมกันยุติ หรือแก้ไขปัญหา

การแก้ไขปัญหาต่างๆ จะต้อง (๑) มีความจริงใจที่จะร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างจริงจัง มิได้สร้างภาพให้เห็นว่ามีการแก้ไข การติดต่อเข้ามาของธุรกิจต่างๆ จะต้องปรับขั้นตอนวิธีคิด (๒) มีพื้นที่ให้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของแต่ละฝ่าย และยอมรับในความคิดเห็นนั้นๆ และ (๓) ทำให้เขาเป็นเรา เป็นเราได้เมื่อไรปัญหาก็จะได้รับการแก้ไขโดยเร็ว”

นอกจากนั้น **ผู้บริหารของท่าเรือสยาม คอมเมอเชียล** กล่าวเพิ่มเติมว่า “การดำเนินการที่ไม่มีการทะเลาะเบาะแว้ง ทำให้การทำงานต่างๆ ทำได้ง่ายและสะดวกมากขึ้น แนวทางที่เข้าร่วมกันทำงานแล้ว มี ๓ บริษัท ส่วนบริษัทมหาชนต่างๆ ก็กำลังมีการดำเนินการปรับเปลี่ยนอยู่ โดยมีข้อจำกัดที่หากเป็นมหาชน จะต้องมีการขออนุมัติจากผู้ถือหุ้นก่อนที่จะมีการดำเนินการใดๆ ซึ่งทำให้จัดการได้ยาก ส่วนการดำเนินการที่จะหารือกับธุรกิจประมงพาณิชย์ และอื่นๆ ยังดำเนินการได้ยาก เนื่องจากลักษณะของการดำเนินการที่แบ่งแยก โยนภาระให้ต่อกัน ขาดการประสานงานที่ดี ไม่เน้นการช่วยเหลือ หรือสร้างผลสัมฤทธิ์ที่ควรจะเป็น แต่เป็นการแยกทำกิจกรรมเฉพาะราย โดย ณ ปัจจุบัน ชาวประมงพื้นบ้านมีเครือข่ายในพื้นที่ ๒๓ จังหวัด การเข้ามาหากินตามวิถีชีวิต การอนุรักษ์ หากหน่วยงานรัฐเข้าใจ และใช้การทำงานสนับสนุนให้ชาวบ้านได้จัดการตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เกิดการแก้ไขปัญหาได้อย่างจริงจัง การดำเนินการของบริษัทในการใช้งบประมาณกับการดำเนินงานที่เป็นส่วนของการป้องกันความเสี่ยง เนื่องจากปัญหาของการดำเนินงานที่ต่างคนต่างไป การทำร่วมกันจะลดต้นทุน (ใช้ต้นทุนไม่ซ้ำซ้อน) จะช่วยลดต้นทุนที่แยกกันทำ ส่วนการดูแล หรือลดผลกระทบ หรือการเยียวยา จะเริ่มด้วยวิธีการลดพฤติกรรมที่ทำให้เกิดความเสียหายก่อน”

ในตอนท้าย นายกมลฯ และผู้ประกอบการที่เข้าร่วมการประชุมเสริมข้อมูลเกี่ยวกับการทำ MOU ระหว่างธุรกิจกับชุมชนว่า “โดยเบื้องต้น มีเพียง ๓ บริษัท ซึ่งเป็นบริษัทสัญชาติไทย คือ บริษัท เจซีมา รีน เซอร์วิส จำกัด บริษัท สยามคอมเมอเชียล และบริษัท สยามคอร์ท เท่านั้น ในขณะที่ต้องให้เวลากับผู้ประกอบการรายอื่นๆ ในการเตรียมความพร้อมในการทำงานร่วมกับชุมชน นอกจากนี้ ยังพบข้อจำกัดที่ภาครัฐไม่มีการทำงานแบบบูรณาการ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมเจ้าท่า กรมประมง จึงทำให้การเจรจากับประมงพาณิชย์เป็นไปได้ยาก โดยปัญหาที่ตามมา คือ กรมประมงไม่ยอมออกบัตรให้เมื่อเรือเกิดชำรุด จดทะเบียนไม่ได้ทำให้เกิดการหาเรือสวม ทำให้เกิดปัญหาเรือไม่ตรงกับเลขทะเบียน ในส่วนของเม็ดเงินที่ใช้ในการสนับสนุนกองทุนมีจำนวนค่อนข้างสูง แต่เมื่อเทียบกับสิ่งได้มาจากชุมชนถือว่าการลงทุนที่คุ้มค่า และบริษัทที่เข้าร่วมทำ MOU ได้นำธรรมเนียมชุมชนอ่าวอุดมมาบรรจุหรือเชื่อมโยงกับแผนนโยบายของบริษัท ซึ่งหากผู้ประกอบการหลาย ๆ บริษัทร่วมมือกันก็จะให้การทำแผนมีต้นทุนต่ำ”

กรณีที่ ๒ ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน และการดำเนินกิจการที่รับผิดชอบต่อสังคมและชุมชนโดยรอบ (CSR) ณ โรงกลั่นไทยออยล์ บริษัท ไทยออยล์ จำกัด (มหาชน) อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

การศึกษาดูงาน “บริษัท ไทยออยล์ จำกัด (มหาชน) กับการดำเนินกิจการที่รับผิดชอบต่อสังคมและชุมชนโดยรอบ (CSR)” ณ โรงกลั่นไทยออยล์ บริษัทไทยออยล์ จำกัด (มหาชน) เริ่มต้นเวลาประมาณ ๑๐.๐๐ น. ถึงเวลาประมาณ ๑๒.๐๐ น. โดยเริ่มจากการฉายวิดีโอทัศน์แนะนำภาพรวมของธุรกิจใเครือไทยออยล์ จากนั้นเป็นการบรรยายภาพรวมของกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมและชุมชนโดยรอบ โดย

นายเลอเลิศ อมรสังข์ ผู้แทนของบริษัท ไทยออยล์ จำกัด (มหาชน) และการเยี่ยมชมศูนย์สุขภาพและการเรียนรู้ โดยสรุปสาระสำคัญเรื่อง ความรับผิดชอบต่อสังคมและชุมชนโดยรอบของบริษัทไทยออยล์ฯ ได้ดังนี้

บริษัทไทยออยล์ได้กำหนดให้เรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นหนึ่งในพันธกิจของบริษัท กล่าวคือ มุ่งเน้นหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีและยึดมั่นในความรับผิดชอบต่อสังคม โดยบริษัทได้ประกาศให้พนักงานและสาธารณชนรับทราบพันธกิจของบริษัท เสมือนเป็นการประกาศต่อสังคมว่าบริษัทจะดำเนินการตามพันธกิจดังกล่าว โดยมีกลยุทธ์การบริหารจัดการองค์กร เพื่อให้เป็นองค์กรที่มีความยั่งยืน ประกอบด้วย ๓ เสา ได้แก่

๑. ความมั่งคั่งด้านเศรษฐกิจ (Economic Prosperity) ได้แก่

- การบริหารห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain)
- การบริหารความเสี่ยงและวิกฤต ตั้งแต่ระดับสูง (บริหาร) จนถึงระดับปฏิบัติ
- จรรยาบรรณและการต่อต้านการคอร์รัปชัน มีผลดีเป็นการส่งเสริมภาพลักษณ์ขององค์กร
- บรรษัทภิบาล มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากบริษัทเครือไทยออยล์ต้องการการระดมทุนจากนักลงทุนต่างชาติ ซึ่งบรรษัทภิบาลเป็นสิ่งสำคัญการพิจารณาให้ความเชื่อถือจากนักลงทุนต่างชาติ การเป็นบริษัทที่มีบรรษัทภิบาลที่ดีจึงทำให้ต้นทุนด้านการเงินของบริษัทฯ ลดลง

๒. การดูแล/รองรับ (Environmental Stewardship) ได้แก่

- กลยุทธ์รับมือกับการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ
 - การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน
 - ระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม
 - การรายงานผลด้านสิ่งแวดล้อม
- ซึ่งในส่วนนี้ บริษัทฯ มีความมุ่งมั่นในการดำเนินการให้ดีกว่ามาตรฐานที่ภาครัฐกำหนด

๓. ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) ได้แก่

- ความรับผิดชอบต่อสังคม
 - การดูแลพนักงาน
 - การรายงานผลด้านสังคม
 - การจัดการผลกระทบต่อชุมชน
 - การสร้างความผูกพันกับผู้มีส่วนได้เสีย
 - อาชีวอนามัยและความปลอดภัย
- นอกจากบริษัทไทยออยล์ซึ่งเป็นบริษัทแม่แล้ว ยังมีบริษัทลูกในเครือบริษัทไทยออยล์ อาทิ บริษัท LABIX บริษัท TCP บริษัท THAILUBE เข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมอีกด้วย
- สำหรับกลยุทธ์ความรับผิดชอบต่อสังคม คือ “การสร้างเชื่อมั่น การยอมรับ และความไว้วางใจ” ร่วมกันระหว่าง บริษัทเครือไทยออยล์ ชุมชน และหน่วยงานราชการในระดับท้องถิ่น เน้นการสื่อสาร การเข้าถึงชุมชนและให้ชุมชนเข้าถึงง่าย

ภารกิจการบริหารงานชุมชน

ซึ่งใช้กลไกหลักในการบริหารงานชุมชน ได้แก่ ๑. ชุมชนสัมพันธ์ และ ๒. ศูนย์สุขภาพ และการเรียนรู้

“ชุมชนสัมพันธ์” มีจำนวน ๑๐ ชุมชน แบ่งเป็นชุมชนใกล้โรงกลั่น ๓ ชุมชน (บ้านอ่าวอุดม ตลาอ่าวอุดม บ้านทุ่ง) และชุมชนที่อยู่ห่างออกไปอีก ๗ ชุมชน (บ้านแหลมฉับ บ้านเขาน้ำซบ บ้านชากยาย จีน วัดมโนรม บ้านนาเก่า บ้านห้วยเล็ก หมู่บ้านแหลมทอง) โดยใช้กลยุทธ์ ๓ ประสาน ได้แก่ ๑) เครือไทย ออยล์ ๒) ชุมชนสัมพันธ์ และ ๓) หน่วยงานราชการในท้องถิ่น (โดยเฉพาะเทศบาลนครแหลมฉับ) รวมถึง พันธมิตร เช่น โรงพยาบาลแหลมฉับ) ๕ ร่วม ได้แก่ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไข ร่วมรับผล ร่วมพัฒนา ในการบริหารชุมชนสัมพันธ์โดยมีการประชุมปรึกษาหารือทุกเดือน และแบ่งการทำงานออกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่

๑) **ศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม** เช่น กิจกรรมพัฒนาด้านจิตใจ กิจกรรมหล่อเทียน พุทธศาสนับสนุนวัฒนธรรมพื้นบ้าน เป็นต้น

๒) **ด้านคุณภาพชีวิต (ด้านสุขภาพ)** โดยมีโครงการเด่น เช่น โครงการคลินิกทันตกรรม เพื่อดูแลสุขภาพช่องปากให้แก่เด็กนักเรียนในชุมชน ๑๐ ชุมชน ด้วยมุ่งหวังให้นักเรียนเข้าเรียนสม่ำเสมอ ไม่ต้องหยุดเรียนเนื่องจากปัญหาด้านสุขภาพในช่องปาก และมุ่งหวังในเชิงภาพลักษณ์ กล่าวคือต้องการให้นักเรียนที่เข้ารับบริการเกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อเครือบริษัทไทยออยล์ทุกครั้งเมื่อนึกถึงเรื่องสุขภาพช่องปาก ซึ่งการดำเนินโครงการดังกล่าวถือว่าประสบความสำเร็จเพราะได้รับการตอบรับทั้งจากโรงเรียนและนักเรียนอย่างดีมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อสุขภาพช่องปากที่ดีขึ้น โครงการเวชศาสตร์ FAB 1-6 อาทิ การให้บริการตรวจธารัสซีเมียเพื่อให้สมาชิกในชุมชนได้ทราบและสามารถวางแผนครอบครัวได้อย่างถูกต้อง

๓) **การศึกษา** เช่น สนับสนุนการศึกษาดูงานของกลุ่มต่างๆ ในชุมชน จัดกิจกรรมเสริมความรู้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมของห้องสมุดที่จัดขึ้น

๔) **สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ** เช่น โครงการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำเป็นการส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้ที่ประชาชนในชุมชนสามารถนำไปประกอบอาชีพได้

นอกจากนี้ ยังมีแนวปฏิบัติของบริษัทในการรับเรื่องเหตุเดือดร้อนจากชุมชนต้องเป็นไปตามมาตรฐานที่รับไว้ เช่น ต้องมีปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งภายในสามสิบนาทีที่ชุมชนได้รับผลกระทบจากโรงกลั่น

ภารกิจในส่วนของการดูแลพนักงาน บริษัทฯ ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการสภาพแรงงาน โดยไม่มองว่าสภาพแรงงานเป็นภาระและไม่กีดกันการแสดงความคิดเห็นของสภาพแรงงาน โดยบริษัทฯ ใช้กลยุทธ์ในการดึงสภาพแรงงานเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคล เช่น การจัดทำคู่มือบริหารทรัพยากรบุคคล เน้นใช้เหตุและผลในการสื่อสารและมีความถี่ในการสื่อสารเป็นระยะ รวมถึงให้ความสำคัญกับพนักงานด้วยการร่วมคิดร่วมทำ โดยหลายกิจกรรมที่เกิดขึ้นสำเร็จผลได้เพราะการมีส่วนร่วมของสภาพแรงงาน เช่น การผ่านพ้นวิกฤติเศรษฐกิจในปี ๒๕๔๐ ของบริษัทส่วนหนึ่งเพราะความร่วมมือของสภาพแรงงานที่ร่วมกันลดค่าใช้จ่าย

กรณีที่ ๓ การตรวจเยี่ยมสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนจังหวัดชลบุรี

นางฉัตรสุดา จันทร์ดียิ่ง กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จำนวน ๘ คน ได้เข้าเยี่ยมสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดชลบุรี และศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี โดยสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

๑. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดชลบุรี

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจหลักในการดูแล บำบัดแก้ไข ฟื้นฟู สงเคราะห์เด็กและเยาวชน โดยมีกระบวนการรองรับเด็กและเยาวชนตั้งแต่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมจนถึงก่อนศาลมีคำพิพากษา ปัจจุบัน มีเด็กและเยาวชนที่อยู่ความดูแลจำนวน ๘๒ คน เป็นผู้หญิง ๑๓ คน ผู้ชาย ๖๙ คน โดยเป็นเด็กและเยาวชนต่างชาติ ๑๓ คน ซึ่งมีสัญชาติเวียดนาม จีน กัมพูชา^๓

คดีที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิด ได้แก่ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุข เสรีภาพ ชื่อเสียง ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดเกี่ยวกับอาวุธ ความผิดอื่นๆ โดยส่วนใหญ่จะเป็นความผิดเกี่ยวกับความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินและความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

การตรวจรับเด็กและเยาวชน มีการตรวจร่างกายในสถานที่มิดชิด มีพ่อบ้านสัมภาษณ์ มีการจัดกิจกรรมปฐมนิเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้าใจให้กับเด็กและเยาวชน

กระบวนการบำบัด แก้ไข และฟื้นฟู

๑. มีการแบ่งเด็กและเยาวชนออกเป็น ๕ กลุ่ม ตามความเสี่ยง เพื่อจัดทำแผนในการบำบัดแก้ไข ฟื้นฟู ดังนี้

กลุ่มที่หนึ่ง ๑ - ๗ วัน มีการจัดกิจกรรมครูที่ปรึกษา กิจกรรมปฐมนิเทศ ประเมินนักวิชาชีพ กิจกรรมบำบัดพื้นฐาน ๑๕ คาบ กิจกรรมคุณธรรมจริยธรรม ประเมินความเสี่ยงและความจำเป็น

กลุ่มที่สอง ๘ - ๒๔ วัน ความเสี่ยงต่ำ ปานกลาง มีการจัดกิจกรรมครูที่ปรึกษา กิจกรรมบำบัดยาเสพติด จำแนกเข้ากลุ่ม กิจกรรมบำบัดพื้นฐาน ๑๕ คาบ กิจกรรมคุณธรรมจริยธรรม โปรแกรมบำบัดเฉพาะด้าน

กลุ่มที่สาม ๘ - ๒๔ วัน ความเสี่ยงสูง มีการจัดกิจกรรมบำบัดยาเสพติด กิจกรรมบำบัดพื้นฐาน ๑๕ คาบ กิจกรรมกลุ่มครูที่ปรึกษา โปรแกรมบำบัดเฉพาะด้าน

กลุ่มที่สี่ ๒๔ วันขึ้นไป ความเสี่ยงต่ำ ปานกลาง มีการจัดการศึกษา (หน่วยเรียน) กิจกรรมครูที่ปรึกษา กิจกรรมบำบัดยาเสพติด กิจกรรมบำบัดพื้นฐาน ๑๕ คาบ กิจกรรมคุณธรรมจริยธรรม

^๓ ข้อมูล ณ วันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๙

กลุ่มที่ห้า ๒๔ วันขึ้นไป ความเสี่ยงสูง มีการจัดการศึกษา (หน่วยเรียน) กิจกรรมครูที่ปรึกษา กิจกรรมบำบัดยาเสพติด กิจกรรมบำบัดพื้นฐาน ๑๕ คาบ กิจกรรมคุณธรรมจริยธรรม โปรแกรมบำบัดเฉพาะด้าน

โดยในการจัดโปรแกรมบำบัดฟื้นฟู สถานพินิจฯ จะมีคู่มือ/โปรแกรมบำบัดต่างๆ ที่ใช้ในการบำบัดฟื้นฟูดูแลเด็กและเยาวชน และมีการมอบคู่มือให้แก่เด็กและเยาวชน โดยมีการแปลเป็นภาษาต่างประเทศ เพื่อให้เด็กและเยาวชนต่างชาติสามารถเข้าใจได้

๒. หน่วยเรียน/หลักสูตร ที่จัดให้แก่เด็กและเยาวชนตามความสนใจ ได้แก่ หน่วยวิชาชีพ ศิลปะ หน่วยวิชาชีพดนตรี หน่วยวิชาชีพเกษตร หน่วยวิชาชีพโยธา (ไฟฟ้า) อีกทั้ง มีการจัดหน่วยเรียนทางการศึกษาสำหรับผู้ที่ไม่รู้หนังสือเพื่อให้สามารถอ่านออกเขียนได้

๓. การจัดหลักสูตรฝึกวิชาชีพระยะสั้น สถานพินิจฯ จะฝึกวิชาชีพที่เป็นหลักสูตรสั้นๆ เนื่องจากเด็กและเยาวชนจะอยู่ภายใต้การดูแลของสถานพินิจฯ ประมาณ ๖๐ - ๙๐ วัน เว้นแต่บางกรณีที่เป็นคดีที่ร้ายแรง เช่น คดีฆ่าคนตาย คดียาเสพติด โดยมีการจัดหลักสูตร ได้แก่ วิชาชีพศิลปะ (การแกะกระຈก) วิชาชีพตัดผม วิชาชีพดนตรี วิชาชีพนวดฝ่าเท้า วิชาชีพการทำขนมปังอบและเบอเกอรี่/เครื่องดื่ม วิชาชีพเกษตร วิชาชีพงานโยธา (งานไฟฟ้า/การก่อสร้าง)

๔. มีการจัดโปรแกรม Shock Therapy ในบางราย ทั้งนี้ที่เด็กหรือเยาวชนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ศาลจะไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว โดยจะให้เด็กหรือเยาวชนเข้าสู่กระบวนการบำบัดตามโปรแกรม Shock Therapy ทั้งนี้เป็นระยะเวลาตามที่ศาลกำหนด (อาจจะมีระยะเวลา ๗ วัน) โดยให้เด็กทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดความเหนื่อยล้า อยากกลับบ้าน โดยจะมีนักจิตวิทยา และศาลมาร่วมสังเกตการณ์ระหว่างการบำบัด เพื่อที่จะประเมินว่าควรที่จะได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวหรือไม่

๕. กิจกรรมอื่นๆ เช่น กิจกรรมฝึกระเบียบวินัย กิจกรรมออกกำลังกาย กิจกรรมคุณธรรมจริยธรรม กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมประเมินสมรรถนะทางร่างกาย ตรวจพิเคราะห์ทางร่างกาย มีกิจกรรมศิลปะบำบัด เพื่อประเมินสภาพจิตใจ กิจกรรมลูกเสือ กิจกรรมญาติเยี่ยม กิจกรรมวิทยาสาร่วมกับเจ้าหน้าที่สถานพินิจเพื่อให้ความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเด็กและเยาวชนในโรงเรียน กิจกรรมจิตอาสาเพื่อสร้างความภาคภูมิใจในตนเอง และได้รับการยอมรับจากสังคม

การเยี่ยม ญาติสามารถเยี่ยมได้สัปดาห์ละ ๓ วัน (วันจันทร์ พุธ ศุกร์) ครั้งละ ๒๕ นาที และมีการจัดกิจกรรมเป็นพิเศษในวันพ่อกับแม่ อีกทั้ง กรณีที่ญาติไม่สามารถมาเยี่ยมได้ มีการจัดให้สามารถติดต่อพูดคุยแบบวิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์

สถานพินิจได้รับความร่วมมือและความช่วยเหลือจากหลายๆ หน่วยงาน เช่น มูลนิธิเมอร์ซี มูลนิธิคุณพ่อเรย์ สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง สถานสงเคราะห์เด็กชาย ห้วยใหญ่ กลุ่ม SWING ศูนย์ธารชีวิต ศูนย์ต่อต้านการค้ามนุษย์และเด็กถูกล่วงละเมิด มูลนิธิ A๒๑คณะกรรมการเด็กจังหวัดชลบุรี คณะกรรมการการจัดทำข้อมูล สถานการณ์ด้านเด็กระดับจังหวัดชลบุรี พมจ.ชลบุรี โรงเรียนฟ้าใสวิทยา บ้านพักเด็กจังหวัดชลบุรี เป็นต้น

๒. ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านบึง

ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน บ้านบึง (บ้านกรุณา ๒ เดิม) เป็นศูนย์ฝึกและอบรมฯ ซึ่งกระทรวงการยุติธรรมกำหนดให้มีเขตอำนาจรับเด็กและเยาวชนในเขตท้องที่จังหวัดชลบุรี โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ โดยมีวิสัยทัศน์ เพื่อจัดการศึกษาและสร้างอาชีพเพื่อคืนคนดีสู่สังคมเป็นองค์กรที่จะทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่ดีแก่เด็กและเยาวชน และภารกิจสำคัญ ๔ ประการ ได้แก่ (๑) การบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู (๒) การป้องกัน (๓) การพิทักษ์คุ้มครอง และ (๔) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

การเข้าสู่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านบึง

ศูนย์ฯ มีเด็กและเยาวชนเพศชายซึ่งอยู่ในความดูแลในปัจจุบัน รวมทั้งสิ้น ๑๑๖ คน ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยาเสพติด ชีวิตและร่างกาย เพศ ความผิดเสรีภาพ อาวุธ และอื่นๆ ทั้งนี้ โดยส่วนใหญ่จะกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน และความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด^๔ เด็กและเยาวชนที่จะเข้าสู่ศูนย์ฯ จะต้องเป็นเด็กหรือเยาวชนที่ศาลมีคำพิพากษาแล้ว โดยเด็กหรือเยาวชนให้เข้าสู่ศูนย์ฯ ประกอบ ๓ กลุ่มซึ่ง ได้แก่ กลุ่มเด็กศูนย์ฝึกและอบรม (Rehabilitation) กลุ่มเด็กที่มีความเสี่ยงสารเสพติดหรือคดีอาญาอันเนื่องมาจากครอบครัวหรือชุมชนมีความเสี่ยง (Crime Prevention) และกลุ่มเด็กที่ต้องการความคุ้มครองจากคดีอาญา คดีครอบครัว และที่ตกเป็นผู้เสียหายหรือเป็นเหยื่อ (Protection)

กระบวนการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรม เพื่อที่จะสร้างความปลอดภัยและป้องกันการใช้ความรุนแรงต่อเด็กและเยาวชน การบำบัด แก้ไข ฟื้นฟูที่มีประสิทธิผลและตอบรับกับปัญหาและสาเหตุของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน และการจัดกระบวนการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู ให้เด็กและเยาวชน ที่ได้รับการยอมรับและเป็นมาตรฐานเดียวกัน ประกอบด้วย

- การจำแนก จะแบ่งออกเป็น กลุ่มที่หนึ่ง (กลุ่มแรกเข้า) จะมีกิจกรรมที่ปรับพฤติกรรม สร้างระเบียบวินัย ฟื้นฟูจิตใจและร่างกายผ่านเรียนพลและศิลปะ กลุ่มที่สอง เป็นกลุ่มที่ได้รับการศึกษา/ฝึกอบรมวิชาชีพต่างๆ กลุ่มที่สาม เป็นกลุ่มที่เตรียมพร้อมก่อนที่จะกลับคืนสู่สังคม กลุ่มที่สี่ เป็นเด็กและเยาวชนที่ทำหน้าที่ดูแลกลุ่มแรกเข้า

- การจัดทำแผนบำบัด มีการจัดทำแผนการบำบัดรายบุคคลตามคำพิพากษาของศาล และมีการประเมินและการปรับแผนเป็นระยะโดยสหวิชาชีพ

- การจัดครูที่ปรึกษา เด็กและเยาวชนทุกคนจะมีครูที่ปรึกษาทำหน้าที่เสมือนพ่อแม่ เพื่อน พี่ ในลักษณะครอบครัว

- การบำบัด การจัดการศึกษาอบรม ซึ่งประกอบด้วยการศึกษาตามหลักสูตรสามัญ โดยได้รับการรับรองจาก กศน. / การศึกษาด้านวิชาชีพตามความสนใจของเด็กและเยาวชนโดยในด้านต่างๆ เช่น ช่างไฟฟ้า ช่างเชื่อม ช่างคอมพิวเตอร์ ช่างตัดผม โดยเด็กและเยาวชนที่ผ่านการฝึกอบรมจะได้รับประกาศนียบัตร

^๔ ข้อมูล ณ วันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๙

ในทักษะวิชาชีพ นอกจากนี้ ยังการฝึกอบรมด้านการเกษตร การจัดการธุรกิจ เช่น ร้านกาแฟ การปฐมนิเทศ และการปัจฉิมนิเทศ

- **การประเมิน** เด็กเยาวชนจะได้รับการประเมินตลอดเวลาในการฝึกอบรมในศูนย์ฯ โดยมีการประเมินทุก ๒ – ๓ เดือน เพื่อประโยชน์ในการจัดทำแผนการบำบัดรายบุคคล หากมีการทำผิดกฎระเบียบก็จะต้องมีการปรับแผนตามความจำเป็นและเหมาะสม

- **การปล่อยและการติดตาม** ทางศูนย์ฯจะมีการเตรียมความพร้อมในการคืนเด็กและเยาวชนสู่สังคมตลอดเวลา โดยจัดสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ให้ใกล้เคียงกับสังคมภายนอก เน้นการสร้างระเบียบวินัยในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น การให้ความช่วยเหลือก่อนการปล่อยเกี่ยวกับการดำเนินการจัดทำหลักฐานทางทะเบียนบัตรประจำตัวประชาชน หรือกรณีมีการติดเงื่อนไข ทร.๘๗ ก็จะมีการสืบเสาะประวัติและให้ความช่วยเหลือรวมถึงในกรณีเด็กไม่มีบิดามารดา หรือผู้ปกครองมารับหลังการปล่อยตัวก็จะประสานไปยังสถานสงเคราะห์ เด็กชายบ้านบางละมุง บ้านห้วยใหญ่ มูลนิธิเมอร์ซี่ มูลนิธิคุณพ่อดี เป็นต้น การจัดทำงานให้กับเด็กและเยาวชน โดยประสานกับสถานประกอบการในจังหวัดชลบุรี เช่น บริษัทไทยวิศวะ โรงแรมต่างๆ สถานบริหารน้ำมัน โรงงานอุตสาหกรรมฯ รวมถึงการติดตามความประพฤติของเด็กและเยาวชนหลังจากการปล่อยตัว การลบบริเวณทะเบียนอาชญากรรม ศูนย์ฯ จะประสานให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติดำเนินการการลบบริเวณประวัติอาชญากรรมเมื่อเด็กได้รับการบำบัดฟื้นฟูครบตามแผนและออกจากศูนย์ฯ

การป้องกัน เด็กและเยาวชนในศูนย์ฯ จะได้รับการดูแลด้านร่างกาย จิตใจ โดยการสร้างทัศนคติในเชิงบวก โดยศูนย์ฯ จะเน้นการลดการใช้อำนาจและไม่ใช้ความรุนแรง สร้างกระบวนการมีส่วนร่วม สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ สร้างความภาคภูมิใจ เปิดพื้นที่ เวทีในสังคม และการสร้างความสุขในการกิจต่างๆ ที่เด็กและเยาวชนได้ทำ ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำๆ

การพิทักษ์คุ้มครอง ศูนย์ฯมีการพิทักษ์คุ้มครองเด็กเด็กและเยาวชนที่เคยใช้สารเสพติดมาก่อนระหว่างการรับการฝึกและอบรม โดยการตรวจหาสารเสพติดจากปัสสาวะ หรือเส้นผม เพื่อประโยชน์ในการฟื้นฟูบำบัด

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผู้ปกครองที่ไม่สามารถมาเยี่ยมได้ด้วยตนเองก็สามารถเยี่ยมทางไกลผ่านวิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์โดยติดต่อผ่านสถานพินิจฯทั่วประเทศ

๓. กิจกรรมที่ กสม. ได้เข้าเยี่ยมสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดชลบุรี และศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

๓.๑ การคัดกรองตาบอดสีในเบื้องต้นในสถานพินิจฯ และศูนย์ฯ โดยพบว่า มีเด็กและเยาวชนชายในสถานพินิจฯ จำนวน ๓ คน และ ศูนย์ฯ จำนวน ๕ คน ที่บ่งชี้ว่ามีสถานะตาบอดสีในขั้นแรก

๓.๒ การเข้าสถานที่เชิงกายภาพ

หอนอนชาย พบว่าสภาพโดยรวมในปัจจุบันไม่แออัดสะอาด มีมุ้งลวด มีเครื่องนอน พัดลมระบายอากาศ ห้องสุขา มีน้ำดื่มและแก้วน้ำสะอาด มีโทรทัศน์ มีถึงดับเพลิง แต่ไม่มีระบบดับเพลิงอัตโนมัติ ทั้งนี้ พบว่า สภาพหอนอนไม่มีวัสดุต้นเชื้อเพลิง เช่น กองกระดาษ ตู้ไม้ ฯลฯ

ห้องอาบน้ำ ห้องสุขา (ชาย) สภาพรวมเรียบร้อยสะอาด มีน้ำเพียงพอต่อการอุปโภค

ห้องเรียน ประกอบด้วย ห้องเรียนศิลปะบำบัด มีสภาพเรียบร้อยสะอาด ห้องดนตรี มีอุปกรณ์เครื่องดนตรี เช่น กีตาร์ กลอง ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ มีโทรทัศน์ มีระบบระบายอากาศที่ดี และมีมุ้งลวดและห้องสุขา

ห้องอาหาร สภาพเปิดโล่งมีพัดลม มีโต๊ะเก้าอี้ ถาดหลุมสะอาด มีอาหารตามหลักโภชนาการ โดยวันที่เข้าเยี่ยม อาหารกลางวัน มีข้าว ต้มจืด ผัดซีอิ้วมีเนื้อสัตว์ ผลไม้(แตงโม) ใส่ในภาชนะที่ปิดมิดชิดและสะอาด

สนามกีฬากลางแจ้งและในร่ม เพื่อเล่นกีฬา และสันทนาการอื่นๆ

ห้องแรกรับ จะใช้ห้องทำงานเจ้าหน้าที่ มีการตรวจค้นร่างกายในสถานที่มิดชิดเป็นรายบุคคล

ระบบความปลอดภัย มีกล้องวงจรปิด มีเหล็กดัดพร้อมกุญแจ แต่มีเจ้าหน้าที่ถือกุญแจพักอยู่ร่วมกับเด็กและเยาวชนในห้องแยกต่างหาก มีกำแพงและรั้ว ทั้งนี้ไม่มีการปล่อยกระแสไฟฟ้า

๓.๓ การพูดคุยกับเด็กและเยาวชน พบว่า เด็กและเยาวชนทั้งสองแห่ง มีสภาพความเป็นอยู่ที่ไม่ลำบาก เครื่องแต่งกายสะอาด เจ้าหน้าที่ฯดูแลเช่นบุตรหลาน ไม่มีใช้ความรุนแรง เด็กได้รับโอกาสในการแสดงออกและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เช่น การให้คะแนนระดับความสะอาด การเลือกหลักสูตรฝึกอบรมด้านอาชีพตามความสนใจ เด็กและเยาวชนอาบน้ำวันละ ๒ ครั้งและเปลี่ยนเสื้อผ้าทุกวัน เข้าและก่อนเข้าหอนอนได้พักผ่อนตั้งแต่ ๑๗.๓๐ น. เป็นต้นไป ได้ดูโทรทัศน์ตั้งแต่ ๑๙.๐๐ ถึง ๒๒.๐๐ น. โดยเฉพาะรายการกีฬา

๔. ข้อคิดเห็น

โดยภาพรวมแล้ว เจ้าหน้าที่ฯเข้าใจหลักการด้านสิทธิมนุษยชนในระดับที่น่าพอใจ โดยให้เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรม มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยเชื่อว่าเป็นวิธีการแก้ไข บำบัดและฟื้นฟูที่ยั่งยืน เด็กมีสิทธิในการเลือกโดยไม่ใช้การบังคับหรือการสั่งหากอยู่ในกรอบกฎ และกติกา แต่พบว่าในการทำงานยังประสบกับอุปสรรคโดยเฉพาะการประสานกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติในการลงทะเบียนประวัติอาชญากรรม การขาดแคลนบุคลากรทางแพทย์ โดยเฉพาะพยาบาลประจำ และห้องสมุดยังมีหนังสือจำนวนไม่มากพอ

กรณีที่ ๔ การตรวจเยี่ยมเรือนจำพิเศษพัทยา

ผู้เข้าร่วมการตรวจเยี่ยมประกอบด้วย **นายชาติชาย สุทธิกลม กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ นายสุรเชษฐ์ สถิตนิรามัย กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และคณะเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ**

สรุปผลการตรวจเยี่ยมแบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ การรับฟังบรรยายสรุปจากผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของเรือนจำ และการสำรวจสถานที่ ซึ่ง ได้แก่ แดน ๔ เรือนนอนชาย แดน ๖ สถานพยาบาลชาย และแดน ๑๐ แดนหญิง ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

๑. ผู้บัญชาการเรือนจำกล่าวต้อนรับกรรมการสิทธิมนุษยชนและบรรยายสรุปข้อมูลพื้นฐานของเรือนจำพิเศษพัตยามีประเด็นสำคัญโดยสรุป คือ

๑.๑ ข้อมูลของเรือนจำ

เรือนจำพิเศษพัตยามีก่อตั้งขึ้นเพื่อรองรับผู้ต้องขังจากศาลจังหวัดพัตยามีเขตอำนาจ ๓ อำเภอ ได้แก่ อำเภอบางละมุง อำเภอศรีราชา และพื้นที่บางส่วนในอำเภอสัตหีบ มีพื้นที่ภายในกำแพงเรือนจำพิเศษพัตยามี ๒๓ ไร่ พื้นที่ภายนอกกำแพง เรือนจำพิเศษพัตยามี ๒๓ ไร่ ๒๙ ตารางวา รวมพื้นที่ทั้งหมด ๔๗ ไร่ โดยแบ่งพื้นที่ภายในเรือนจำเป็น ๑๑ แคน เช่น แคน ๒ การศึกษา แคน ๓ โรงงานฝึกวิชาชีพ แคน ๔ เรือนนอนชาย แคน ๖ สถานพยาบาลชาย แคน ๑๐ แคนหญิง เป็นต้น

ข้อมูลบุคลากรปัจจุบัน ข้าราชการ จำนวน ๖๙ คน พนักงานราชการ ๑๑ คน ลูกจ้าง จำนวน ๙ คน พนักงานขับรถ ๒ คน

ข้อมูลจำนวนผู้ต้องขัง มีจำนวนทั้งสิ้น ๔,๔๔๗ คน แยกเป็นชาย ๓,๗๙๔ คน หญิง ๖๕๓ คน^๔

ผู้มีความหลากหลายทางเพศ สถิติผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศจำนวน ๒๒๒ คน เป็นกลุ่มชายรักชาย และผู้ที่มีเพศสภาพไม่ตรงกับจิตใจเป็นเพศชายที่ยังมีได้ผ่าตัดแปลงเพศ จำนวน ๑๗๐ คน และเป็นกลุ่มหญิงรักหญิง จำนวน ๔๑ คน และผู้ที่มีเพศสภาพไม่ตรงกับจิตใจเป็นเพศชายที่ได้ผ่าตัดแปลงเพศแล้วจำนวน ๑๑ คน

๑.๒ การปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง

๑.๒.๑ แนวปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ

เนื่องจากเรือนจำพิเศษพัตยามีอยู่ในเขตอำนาจศาลจังหวัดพัตยามีซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายของบุคคลทั้งด้านเพศและด้านเชื้อชาติ รวมทั้งมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญจำนวนมากจึงทำให้ผู้ต้องขังในเรือนจำพิเศษพัตยามีมีความหลากหลายทางเพศ เรือนจำพิเศษพัตยามีได้ให้ความสำคัญต่อผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ จึงได้กำหนดมาตรการและแนวทางปฏิบัติต่อผู้ต้องขังกลุ่มดังกล่าว ดังนี้

(๑) ผู้ต้องขังชายที่แปลงเพศ เมื่อเข้ามาใหม่ตรวจพบว่ามีอาการแปลงเพศ คณะกรรมการจะทำการตรวจร่างกาย พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปโดยไม่สามารถให้อยู่ร่วมกับผู้ต้องขังชาย ในแดนขังชาย ได้มีความเห็นส่งตัวให้ไปควบคุมภายในแดนหญิง ทั้งนี้ การควบคุมตัวให้เป็นไปตามหลักสภาพร่างกายและพฤติกรรมตามมติคณะกรรมการ

(๒) ผู้ต้องขังชายที่มีพฤติกรรมเป็นชายรักชาย (กะเทย) เมื่อเข้ามาใหม่และผ่านคณะกรรมการตรวจสอบพฤติกรรมแล้ว จะถูกส่งตัวไปที่แดน ๕ (เรือนนอนชาย ๒ ส่วนแยกควบคุม) เพื่อพิจารณาส่งตัวไปคุมขังยังแดนอื่นที่มีความเหมาะสมต่อไป

(๓) ผู้ต้องขังที่เป็นหญิงรักหญิง แยกควบคุมตัวแดน ๑๐ เรือนนอนที่ ๑ ห้อง ๑ เป็นการเฉพาะ

(๔) ผู้ต้องขังที่มีลักษณะ ๒ เพศ (ขณะนี้ไม่มีผู้ต้องขังอยู่ในเรือนจำ)

^๔ ข้อมูล ณ วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙

๑.๒.๒ การดูแลรักษาพยาบาล

เรือนจำพิเศษพัทยาให้ข้อมูลการเจ็บป่วยฉุกเฉินของผู้ต้องขังว่า ในแต่ละเดือนมีผู้ต้องขังประสพภาวะเจ็บป่วยฉุกเฉินประมาณไม่เกิน ๑๐ คน ซึ่งเป็นจำนวนที่ไม่สูงมากและสะท้อนให้เห็นว่าผู้ต้องขังได้รับการดูแลเอาใจใส่ด้านการสาธารณสุขที่ดี โดยในเรือนจำจะมีส่วนงานรับผิดชอบด้านสาธารณสุขในแดนสถานพยาบาลหรือแดน ๕ โดยมีการดูแลผู้ป่วย ๒ ส่วนที่สำคัญ คือ ส่วนผู้ป่วยทั่วไป และส่วนผู้ป่วยโรคติดต่อ อย่างไรก็ตาม เรือนจำพิเศษพัทยาได้มีการอบรมความรู้ให้แก่ผู้ต้องขังเพื่อให้มีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ประจำเรือนนอน โดยจะเชิญเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลบางละมุงเดือนละครั้ง และมีนายแพทย์จากโรงพยาบาลเดือนละ ๒ ครั้ง มาให้ความรู้ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล

นอกจากนี้ประเด็นเกี่ยวกับของใช้ส่วนตัวของผู้ต้องขังหญิงโดยเฉพาะผ้าอนามัยและชุดชั้นใน ซึ่งสังคมมักเข้าใจว่า ภาครัฐจัดสรรให้หนักโหดอย่างไม่เพียงพอ ทางเรือนจำพิเศษพัทยาได้มีการจัดสรรจากงบประมาณของรัฐและรับบริจาคจากประชาชนทั่วไปซึ่งสามารถนำไปให้แก่ผู้ต้องขังหญิงได้อย่างเพียงพอ

๑.๒.๓ การติดต่อสื่อสาร

เรือนจำพิเศษพัทยาได้จัดให้มีระบบการติดต่อสื่อสารเพื่อรองรับสิทธิของผู้ต้องขังในการที่มีติดต่อกับญาติ หน่วยงาน หรือการเข้าถึงข้อมูลการสื่อสารรูปแบบต่างๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อโทรทัศน์ตามที่เจ้าหน้าที่เห็นว่ามีความเหมาะสม นอกจากนี้ การที่เรือนจำพิเศษพัทยามีผู้ต้องขังที่เป็นชาวต่างชาติจำนวนหนึ่ง เรือนจำจึงได้จัดให้มีสื่อสิ่งพิมพ์ที่เป็นภาษาต่างประเทศ เพื่อให้ผู้ต้องขังชาวต่างชาติสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ตนเองสามารถเข้าใจได้อย่างสะดวก

๑.๒.๔ การป้องกันการล่วงละเมิดทางเพศ

เรือนจำพิเศษพัทยามีนโยบายไม่สนับสนุนให้เกิดการละเมิดทางเพศและไม่ส่งเสริมให้มีเพศสัมพันธ์ระหว่างผู้ต้องขังด้วยกัน อย่างไรก็ตามกระทรวงสาธารณสุขมีนโยบายป้องกันการติดเชื้อ HIV โดยสนับสนุนถุงยางอนามัยแก่เรือนจำเพื่อใช้ป้องกันการแพร่เชื้อดังกล่าว ซึ่งทางสถานพยาบาลในเรือนจำได้จัดทำบัญชีจ่ายถุงยางอนามัยให้แก่ผู้ต้องขังที่ต้องการโดยให้ลงชื่อไว้

๑.๒.๕ การตรวจค้นร่างกายผู้ต้องขังหลังกลับจากศาล

เรือนจำพิเศษพัทยาจะตรวจค้นผู้ต้องขังโดยป้องกันไม่ให้มีการล่วงละเมิดต่อร่างกายของผู้ต้องขังที่กลับจากศาล หากมีเหตุสงสัยหรือมีการข่าวว่า ผู้ต้องขังคนใดจะมีสิ่งของไว้ในร่างกายจะตรวจค้นโดยใช้วิธีการส่งตัวผู้นั้นไปเอ็กซเรย์ยังโรงพยาบาลหรือใช้วิธีลูกรัง

๒. การตรวจเยี่ยมโดยการสำรวจสถานที่

๒.๑ โดยทั่วไปแล้ว เรือนจำพิเศษพัทยามีสภาพอาคารสถานที่ และสิ่งสาธารณูปโภคที่ได้มาตรฐานอันสอดคล้องกับมาตรการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนหลายประการ มีการออกแบบอาคารที่เป็นสัดส่วนแบ่งพื้นที่ภายในเรือนจำให้เกิดความเหมาะสมกับการควบคุมดูแลผู้ต้องขังได้อย่างเหมาะสม เช่น การจัดให้มีห้องเยี่ยม สถานพยาบาลทั้งเรือนจำแดนชาย เรือนจำแดนหญิง และห้องฝึกอบรม

๒.๒ ประสิทธิภาพและคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำมักขึ้นอยู่กับจำนวนผู้ต้องขังกับพื้นที่เรือนจำ ทั้งนี้ พื้นที่ของผู้ต้องขังหญิงพบว่ามีความสะอาดกว้างขวางและได้สัดส่วนกับจำนวนผู้ต้องขังหญิง ส่วนพื้นที่ของผู้ต้องขังชายพบว่ามีความแออัดอย่างมาก ซึ่งผู้ต้องขังบางส่วนต้องอาศัยผ้าใบในที่โล่งแจ้งกรณีนี้ส่งผลให้ประสิทธิภาพและคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังและการใช้สถานที่ในแต่ละส่วนมีปัญหา เช่น

ห้องนอน ระบบสาธารณูปโภค เป็นต้น ผลจากความแออัดนี้ย่อมส่งผลให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกิดความต้อร่าและเสี่ยงภัยด้วย

๒.๓ เรือนจำพิเศษพัทยาได้จัดให้มีการฝึกอาชีพ โดยเฉพาะในกรณีผู้ต้องขังหญิงพบว่า มีการฝึกอาชีพหลากหลายและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ทั้งระหว่างถูกจำคุกและภายหลังพ้นโทษ เช่น ช่างตัดผม ทำอาหารและขนม การเย็บปักถักร้อยเสื้อผ้า เป็นต้น สำหรับการศึกษา ในแดนหญิงพบว่า มีห้องสมุดให้บริการความรู้และมีสื่อสิ่งพิมพ์ภาษาต่างประเทศเพื่อบริการแก่ผู้ต้องขังที่เป็นชาวต่างชาติ มีการให้ความรู้ทางวิชาการแก่ผู้ต้องขังที่สนใจจากผู้ต้องขังที่มีคุณวุฒิปริญญาตรี

๒.๔ ในพื้นที่ผู้ต้องขังชาย และพื้นที่ผู้ต้องขังหญิงมีสถานพยาบาลและมีบุคลากรทางการแพทย์ให้การดูแลผู้ต้องขังที่เจ็บป่วยอย่างต่อเนื่องสัปดาห์ละ ๔ วัน มีการกำหนดพื้นที่ผู้ป่วยโรคติดต่อแยกต่างหากจากผู้ป่วยทั่วไป อย่างไรก็ตาม มีการตรวจทันตกรรมเพียงปีละ ๑ ครั้ง และครั้งหนึ่งสามารถให้บริการนักโทษได้เพียง ๒๐๐ คนเท่านั้น ซึ่งไม่เพียงพอต่อนักโทษที่มีอยู่

๒.๕ มีการกำหนดให้มีห้องสำหรับการดูแล/เลี้ยงดูเด็กที่เกิดจากผู้ต้องขังหญิง ซึ่งเป็นการให้โอกาสผู้ต้องขังหญิงที่มีบุตรเพื่อสร้างความสัมพันธ์และให้การเลี้ยงดูเด็กที่อยู่ในภาวะที่ควรได้รับการเลี้ยงดูจากแม่โดยตรง โดยการเลี้ยงดูดังกล่าวจะกระทำได้เฉพาะเด็กที่มีอายุไม่เกิน ๑ ปีเท่านั้น

๒.๖ พื้นที่ส่วนเรือนนอนของผู้ต้องขังหญิงพบว่า มีการจัดอาคารสถานที่ที่เป็นสัดส่วน มีความสะอาด อากาศถ่ายเทสะดวกและแสงสว่างสามารถเข้าถึงได้ การจัดสรรพื้นที่นอนอาจมีความแออัดอยู่บ้าง ห้องนอนแต่ละห้องมีห้องสุขาที่มีลักษณะปิดบังร่างกายส่วนล่างที่ต่ำกว่าคอ/หน้าอก และมีจุดเติมน้ำเพื่อให้อยู่ในห้องนอนไม่เกิดความลำบากมากจนเกินไป นอกจากนี้ ในบริเวณเรือนนอนมีเครื่องซักเครื่องนอน-เครื่องนุ่งห่ม และพื้นที่ราวตากผ้า-รีดผ้าที่เป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ต้องขัง

ส่วนที่สอง การประชุมหารือทิศทางการทำงานร่วมกับ กสม.

นายวัล ติงสมิตร ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กล่าวทักทายนผู้เข้าร่วม โดยสรุปว่า “กสม. ชุดที่สามเริ่มปฏิบัติหน้าที่วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ และฝ่าฝืนมรสุมต่างๆ มากมาย จนเข้าสู่ต้นปี ๒๕๕๙ ก็ถูกปรับลดระดับจากเกรดเอ (A) เป็นบี (B) ตามการประเมินของคณะกรรมการระหว่างประเทศว่าด้วยการประสานงานสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ICC) ทำให้พ้นจากการเป็นสมาชิกเต็มรูปแบบ และกลายเป็นผู้สังเกตการณ์ ซึ่งทาง กสม. ก็พยายามแก้ไข้ปัญหา ทั้งในเรื่องการปรับแก้ข้อกฎหมาย อาทิ ในร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ฉบับที่อยู่ระหว่างการพิจารณาลงประชามติ ในวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๕๙ การปรับแก้พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยเตรียมการจัดทำ (ร่าง) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ส่วนเรื่องการคุ้มกันในการปฏิบัติหน้าที่ (Immunity) ตามกฎหมายไทยยืนยันว่า มีกฎหมายที่คุ้มกันการกระทำอันสุจริตอยู่แล้ว แต่ทาง ICC ก็ยังต้องการให้มีกฎหมายที่ชัดเจนในการดำเนินการ นอกจากนั้นยังมีเรื่ององค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหา ที่ยังขาดภาคประชาสังคม โดยร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับที่จะลงประชามติมีองค์ประกอบเรื่องการสรรหา และในร่างพระราชบัญญัติประกอบ ก็มีการกำหนดขั้นตอน วิธีการสรรหา และหวังว่าเรื่องเหล่านี้จะประสบความสำเร็จ เรื่องของการออกรายงานที่ล่าช้า ซึ่งในยุคปัจจุบัน มีการกำหนดระยะเวลา (Road Map) ในการกำหนด โดย กสม. ตั้งกลไก

ในการประเมินและจัดทำรายงานประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทย คือ คณะทำงานพัฒนาระบบการติดตามและประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชน เรียกทีม MER ในการทำหน้าที่ เราไม่สามารถแก้ไขในอดีตได้ แต่อนาคตเราจะพยายามดำเนินการให้ดีที่สุด

ส่วนอำนาจหน้าที่ของ กสม. จากการทำงานในพื้นที่ศึกษาเรียนรู้ ตามหลักการปารีส มี ๕ ข้อ บางเรื่องอาจจะเกี่ยวโยงกัน กล่าวคือ (๑) การส่งเสริมสิทธิมนุษยชน (๒) การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (๓) การให้คำปรึกษา/แนวนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (๔) การเฝ้าระวัง การติดตาม การออกแถลงการณ์ต่างๆ และการทำข้อเสนอแนะเพื่อให้เกิดการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (ซึ่งที่ผ่านมา กสม. ได้นำเสนอทั้งเรื่องพระราชบัญญัติแร่ และรายงานผลการพิจารณาอื่นๆ) และ (๕) การสร้างความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งในและนอกประเทศ องค์กรระหว่างประเทศต่างๆ ภาควิชาการ

ส่วนวิสัยทัศน์ของ กสม. ในปี ๒๕๕๔-๒๕๕๙ คือ การเป็นสถาบันแห่งชาติที่มีความเป็นอิสระ ในการสร้างสังคมให้มีวัฒนธรรมการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ซึ่งในพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่จะลงประชามติ (วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๕๙) มีการกำหนดความหมายของสิทธิมนุษยชน โดย ณ ปัจจุบัน มีการพัฒนาร่างวิสัยทัศน์ช่วงปี ๒๕๖๐ การขับเคลื่อนงานเชิงรุก การประสานงานภาคส่วนต่างๆ การสร้างสังคมที่มีพันธกิจ การทำให้ประชาชนได้รับความเข้าใจสิทธิมนุษยชนอย่างจริงจัง ครบถ้วน เรามีสิทธิในการแสดงความคิดเห็น หรือสิทธิต่างๆ แต่ก็มีข้อยกเว้น อาทิ ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน รวมถึงความมั่นคงของรัฐ ทั้งหมดนี้เป็นหลักการสากล โดยรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายไทยไม่ได้มีไปเอง การทำให้ประชาชนได้เข้าถึงการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนได้อย่างทั่วถึง นอกจากนั้นยังต้องคำนึงถึงความเข้าใจของประชาชนในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และการเคารพสิทธิของผู้อื่นๆ สังคมที่ผ่านมาของประเทศไทย เราเรียกร้องสิทธิค่อนข้างมาก แต่ไม่ได้เคารพสิทธิของผู้อื่น การไม่เคารพสิทธิถือว่าเป็นการคำนึงถึงหลักการที่ควรจะเป็น ส่วนการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิ กรณีของแพทย์ที่ดูแลคนไข้ หากเราต้องการให้มีการรักษาไข้ของประชาชนโดยการผลิตแพทย์ ย่อมเป็นไปได้ที่จะมีมากพอ แต่สิ่งสำคัญ คือ การส่งเสริมสุขภาพอนามัย การป้องกันการรักษา ซึ่งจะช่วยลดโอกาสของความเจ็บป่วย กสม. ชุดที่สาม นอกจากการคุ้มครอง จึงเน้นเรื่องการส่งเสริม การรับเรื่องร้องเรียน การทำงานเชิงรุกในการป้องกันการละเมิด

การจัดเวทีครั้งนี้เป็นครั้งที่ ๓ โดยรวมภาคกลาง ตะวันออก และตะวันตกเข้าด้วยกัน การดำเนินการแบ่งเป็นภาคๆ เป็นความพยายามเข้าถึงประเด็นปัญหา การเรียนรู้ ประสบการณ์ความสำเร็จ (Best Practices) และการต่อยอด หรือขยายผลการดำเนินงาน ซึ่งหลายๆ เรื่องเราสามารถนำองค์ความรู้ไปถ่ายทอดได้ ประชาชนทุกภาคส่วนที่จะแบ่งเป็นหลายกลุ่ม การดำเนินการที่จะช่วยให้กลุ่มต่างๆ มีการตั้งศูนย์ประสานงาน หรืออำนวยการในภูมิภาค จะช่วยให้เกิดการเข้าถึง และการทำงานของ กสม. ที่จะช่วยให้เกิดประสิทธิผล และประสิทธิภาพ ผลักดันการแก้ไขปัญหาของประเทศชาติ โดยการทำให้สิทธิมนุษยชนกลายเป็นวัฒนธรรมของสังคมไทย

ส่วนที่สาม พิธีเปิดการจัดเวที กสม. พบประชาชน และการแสดงวิสัยทัศน์/มุมมองการทำงานด้านสิทธิมนุษยชน

เด็กและเยาวชนโรงเรียนเมืองพัทยา ๖ นำเสนอศิลปวัฒนธรรม “การเล่นกลองยาวเถิงเทิง” เพื่อสร้างอรรถรสของการสัมมนาให้มีความครื้นเครง โดยการแสดงนี้ มีผู้สันนิษฐานว่าเป็นของชาวเมียนมาร์ (พม่า) ที่นิยมเล่นกันมาก่อน เมื่อครั้งที่เข้าทำสงครามกับประเทศไทยในสมัยกรุงธนบุรี หรือต้นกรุงรัตนโกสินทร์ เวลาพักรบพวกทหารพม่าก็เล่นสนุกสนานด้วยการเล่นต่างๆ ซึ่งทหารพม่าบางพวกก็เล่น “กลองยาว” และกลายมาเป็นการละเล่นของคนไทย ทั้งนี้ ยังมีเพลงดนตรีเพลงหนึ่งซึ่งดนตรีไทยนำมาใช้บรรเลง มีทำนองเป็นเพลงพม่าเรียกกันมาแต่เดิมว่า “เพลงพม่ากลองยาว” ต่อมาได้มีผู้ปรับเป็นเพลงระบำ กำหนดให้ผู้รำแต่งตัวใส่เสื้อนุ่งโจรสรรตาศีรษะโพกผ้าสีต่างๆ มือถือขวานออกมารำเข้ากับจังหวะเพลงที่กล่าวนี้ จึงเรียกเพลงนี้กันอีกชื่อหนึ่งว่า “เพลงพม่ารำขวาน” ในขณะที่อีกความหนึ่งมีผู้กล่าวว่า การเล่นเถิงบ้องกลองยาวนี้ เพิ่งเข้ามาในเมืองไทยเมื่อสมัยรัชกาลที่ ๔ กรุงรัตนโกสินทร์ มีกลุ่มเมียนมาร์ (พม่า) พวกหนึ่งนำเข้ามาในรัชกาลนั้น มีพร้องกรวารายกทัพพม่า และเมื่อชาวไทยเห็นเป็นการละเล่นที่สนุกสนานและเล่นได้ง่าย ก็เลยนิยมเล่นกันแพร่หลายจนตราบทุกวันนี้ กลองยาวที่เล่นกันในวงหนึ่ง ๆ มีเล่นกันหลายลูกมีสายสะพายฉะวียงป่าของผู้ตี ลักษณะรูปร่างของกลองยาวซึ่งหนึ่งด้านเดียวอีกข้างหนึ่งเป็นหางยาว และบานออกในด้านปลาย การละเล่นประเภทนี้ว่า เถิงเทิง เเทิงบ้องนั้น คงเรียกตามเสียงกลองยาว กล่าวคือ มีเสียงเมื่อเริ่มตีเป็นจังหวะ หุคนไทยได้ยินเป็นว่า “เถิง-เทิง-บ้อง-เทิง-บ้อง” ก็เลยเรียกตามเสียงที่ได้ยินว่าเถิงเทิง หรือเถิงบ้องกลองยาวตามกันไป เพื่อให้ต่างกับการเล่นอย่างอื่น

นายชายชาญ เอี่ยมเจริญ รองผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี กล่าวต้อนรับ กสม. และผู้เข้าร่วมการประชุม โดยสรุปว่า

“เวที กสม. พบประชาชนในครั้งนี้ มีโอกาสได้ต้อนรับพี่น้องประชาชน ผู้แทนของภาคส่วนต่างๆ โดยทาง กสม. มีองค์ประกอบที่แตกต่างหลากหลาย อีกทั้งในส่วนการปฏิบัติหน้าที่ตามวิชาชีพแล้ว ท่านประธาน กสม. (นายวัส ติงสมิตร) ก็เคยเป็นผู้พิพากษาที่จังหวัดชลบุรี ระหว่างปี ๒๕๒๙-๒๕๓๑ และเป็นอาจารย์ผู้สอนวิชาการด้านกฎหมายในหลายๆ สถาบัน ทำให้มีความผูกพันเชื่อมโยงกับพื้นที่และชุมชนดังกล่าว โดยชลบุรีมีความโดดเด่นด้านสถานที่ตั้งทั้งจุดผ่านไปภาคตะวันออก และเป็นเมือง ๑ ใน ๓ ของระเบียงเขตเศรษฐกิจ (EEC) มีการลงทุนเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาสนามบินอู่ตะเภาเป็นสนามบินพาณิชย์แห่งที่ ๓ รองรับการบินพาณิชย์ และมีท่าเรือขนาดใหญ่ที่จุกเสม็ด ตำบลช่องแสมสาร อำเภอสัตหีบ จ.ชลบุรี เป็นเมืองที่รองรับการเติบโต มีความสำคัญต่างๆ นอกจากอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว และการเกษตรแล้ว พื้นที่ทั้ง ๑๑ อำเภอยังมีความแตกต่างหลากหลาย มีผลิตภัณฑ์ต่างๆ การเติบโตทั้งการขนส่ง โลจิสติกส์ ท่าเรือแหลมฉบัง โครงการที่ ๑ และ ๒ ในขณะที่โครงการที่ ๓ กำลังดำเนินการ มีการลงทุนงบประมาณการต่อเชื่อมระหว่างเส้นมอเตอร์เวย์ไปยังสนามบินอู่ตะเภา มีการเวนคืนที่ดินจำนวนหนึ่งที่อยู่ ในเขต สปก. ในแนวต่อระหว่างเส้น ๗ กับสนามบิน

ปัญหาที่มีอยู่ ณ ปัจจุบัน ทั้งการตั้งนิคมอุตสาหกรรม ๔ แห่ง และสวนอุตสาหกรรม ๑ แห่ง ซึ่งในพื้นที่นิคม หรือสวนจะมีการควบคุมดูแลค่อนข้างดี แต่โรงงานที่อยู่ภายนอกนิคม ซึ่งมีประเภทที่สร้างมลภาวะจำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหา โรงงานทั้งหมด ๔,๓๐๐ กว่าโรง ในขณะที่มีพื้นที่ประมาณ ๔,๓๐๐ กว่าตารางเมตร นั้นหมายถึงความหนาแน่นมีเป็นอย่างมาก ชลบุรีมีเมืองท่องเที่ยวระดับโลก ๒ แห่ง คือ พัทยา และบางแสน การขยายตัวทางเศรษฐกิจ ๖๓,๐๐๐ กว่าล้านบาท และมีรายได้เฉลี่ยของประชากรในพื้นที่ ปีละ ๕๒๒,๐๐๐ กว่าบาท รายได้ประชากรต่อคนต่อปีสูงเป็นอันดับสาม มีนักท่องเที่ยวเข้ามาปีละ ๑๐ กว่าล้านคน

นางภิรมย์ ศรีประเสริฐ เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กล่าวรายงานและแจ้งวัตถุประสงค์ของการจัดเวที กสม. พบประชาชน โดยสรุปว่า

“ในนามของสำนักงาน กสม. มีการจัดเวที กสม. พบประชาชนในปีงบประมาณ ๒๕๕๙ ใน ๔ ภูมิภาค โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้เกิดเวทีการนำเสนอข้อมูล บทบาทหน้าที่ของ กสม. ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เพื่อรับฟังความเห็นของเครือข่ายของประชาชนเกี่ยวกับสถานการณ์ การรับฟังข้อเสนอแนะ และใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำรายงานประเมินสถานการณ์ เพื่อสร้างความร่วมมือ การจัดตั้งกลไกในพื้นที่ในลักษณะศูนย์ประสานสิทธิมนุษยชน และเพื่อให้เครือข่ายได้สานความร่วมมือในการทำงานร่วมกับ กสม. การจัดเวทีครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมทั้งหมด ๔๕๓ คน ประกอบด้วย ผู้แทนภาคส่วนทั้งภาคประชาชน ภาคประชาสังคม ภาครัฐ เครือข่ายการศึกษา ประชาชนทั่วไป สื่อมวลชน โดยสำนักงาน กสม. จะนำความคิดเห็น และข้อมูลต่างๆ ไปใช้ในการจัดทำรายงานประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชน และเป็นประโยชน์ในการกำหนดทิศทางในการพัฒนาความร่วมมือต่างๆ ระหว่าง กสม. กับภาคีที่เกี่ยวข้อง องค์ประกอบของการจัดการเวทีทั้งการประชุมร่วม การประชุมกลุ่มย่อย การนำเสนอข้อมูลนิติบรรดา การให้คำแนะนำด้านกฎหมาย การเสวนา และชมภาพยนตร์ด้านสิทธิมนุษยชน”

นายวัล ดิงสมิตร ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กล่าวเปิดการจัดเวที กสม. พบประชาชน โดยสรุปว่า

“จากการมาเยือนพัทยา เห็นพื้นที่ของการประกอบธุรกิจที่ขยายตัวจำนวนมาก และมีปรากฏการณ์ที่เรากำลังจะต้องหาแนวทางในการทำงานร่วมกัน ทั้งเรื่องการลงทุนในรัฐวิสาหกิจที่เรากำลังจะต้องหาแนวทางในการทำงานร่วมกัน ทั้งเรื่องการลงทุนในรัฐวิสาหกิจที่เรากำลังจะต้องหาแนวทางในการทำงานร่วมกัน ทั้งเรื่องการลงทุนในรัฐวิสาหกิจที่เรากำลังจะต้องหาแนวทางในการทำงานร่วมกัน ... โดย กสม. ก็พยายามสร้างกลไกในการทำงานส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในพื้นที่ และภูมิภาคต่างๆ การทำงานวันนี้ จึงเป็นการแนะนำตัวของ กสม. ซึ่งเป็นชุดที่สาม ได้รับการแต่งตั้งในวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ มีภารกิจตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ ใน ๒ ด้านหลัก คือ การคุ้มครอง และการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ซึ่ง กสม. จะต้องตรวจสอบ และรายงานการกระทำ หรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่มีได้เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศ และเสนอมาตรการที่เหมาะสม

ต่อส่วนที่เกี่ยวข้อง ในส่วนของการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เป็นกิจกรรมทั้งการนำเสนอ ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ การสื่อสารสถานการณ์ปัญหา ซึ่งภารกิจการส่งเสริมเป็นงานเชิงรุกที่มีความสำคัญ อันจะนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนที่จะเป้าหมายการสร้างสังคมไทยที่เข้มแข็ง เป็นสิ่งที่สะท้อนถึงวัฒนธรรม วิถีชีวิตของสังคมไทยที่มีความเอื้ออาทร การดูแลซึ่งกันและกัน การรู้จักแบ่งปัน การรักษาความดีงามและสร้างสังคมไทยน่าอยู่ ดำรงอยู่อย่างมีคุณภาพ และยั่งยืน มีการนำหลักสิทธิมนุษยชนมาใช้ยึดโยง การดูแลมิให้เกิดความขัดแย้ง การนำเสนอแนวทางสหวิทยาการมาใช้แก้ไขปัญหา การจัดเวที กลม. พบประชาชนที่ผ่านมาทั้ง ๒ ครั้ง รวมถึงครั้งนี้เป็นครั้งที่ ๓ ทำให้เห็นข้อมูลสถานการณ์ปัญหาที่แตกต่างหลากหลายครอบคลุมเรื่องสำคัญๆ ทั้งเรื่องอุตสาหกรรม ธุรกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ การเติบโตของเมือง สถานะและสิทธิของบุคคลทางกฎหมาย และอื่นๆ ซึ่งในการจัดงานครั้งนี้จะนำเสนอ และมีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการประเมินสถานการณ์ ตลอดจนการนำเสนอแนวทางโยการสร้างความร่วมมือต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรม และต่อเนื่อง การเข้าร่วมเวที กลม. พบประชาชนของทุกท่านแสดงให้เห็นถึงการร่วมมือ ร่วมใจในการแก้ไขปัญหา

จากนั้นเป็นการแสดงวิสัยทัศน์/มุมมองการทำงานด้านสิทธิมนุษยชนของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ดำเนินรายการโดย นางสาวนัยนา สุภาพิ่ง ผู้อำนวยการมูลนิธิธีรนาถ กาญจนอักษร

นางสาวนัยนา สุภาพิ่ง ผู้อำนวยการมูลนิธิธีรนาถ กาญจนอักษร เริ่มต้นดำเนินการแสดงวิสัยทัศน์/มุมมองการทำงานด้านสิทธิมนุษยชนของ กลม. โดยกล่าวทักทายผู้เข้าร่วมการประชุมทั้งในที่ประชุมและที่รับฟังผ่านวิทยุกระจายเสียงถ่ายทอดสด ทั้งนี้ เพื่อเป็นการบริหารเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับระยะเวลาที่อยู่ จะใช้เวลาราว ๔๕ นาที ในการนำเสนอภาพรวมทั้งด้านวิสัยทัศน์/มุมมองการทำงาน การทำงานด้านสิทธิมนุษยชนของ กลม.

นายวัส ติงสมิตร ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ นำเสนอโดยสรุปว่า “การนำเสนอเวที กลม. พบประชาชนครั้งที่สาม ขอสรุปว่า โดยหลักการปฏิบัติงานของ กลม. ทั่วโลก มีหน้าที่การส่งเสริม การคุ้มครอง การให้คำปรึกษา การเฝ้าระวัง (ผ่านการนำเสนอความเห็นต่อสาธารณะ) และการมีความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งใน และระหว่างประเทศ กลม. ใช้อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ ซึ่งอยู่ระหว่างการแปลงเป็นพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ หากการลงประชามติของวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๕๙ ผ่าน ในเรื่องวิสัยทัศน์ การสร้างสังคมไทยที่เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ โดยมีพันธกิจ การขับเคลื่อนงานเชิงรุก การทำงานส่งเสริม การรับเรื่องร้องเรียน ในด้านการทำงาน กลม. ทำมาหลายด้าน แต่อาจจะเห็นผลงานไม่มาก ขออภัยที่การประชาสัมพันธ์อาจจะยังไม่มาก แต่จะพัฒนาเป็นงานเชิงรุก และมีการทำงานกับเครือข่ายมากขึ้น บุคลากร ๒๐๐ กว่าคน และภารกิจทั่วประเทศ การทำงานให้สำเร็จต้องอาศัยความร่วมมือกับเครือข่าย ทั้งยุทธศาสตร์ในการระดมพลังภาคีเครือข่ายในการทำงาน ซึ่งจะต้องลงระดับการปฏิบัติให้ได้ เป้าหมายของ กลม. สรุปได้ว่าต้องดำเนินการให้ประชาชนได้เข้าใจเรื่องสิทธิมนุษยชนอย่างถูกต้อง ครบถ้วน และทำให้ประชาชนได้เข้าถึง

การที่ได้รับความคุ้มครอง องค์กรอย่างง่าย และถั่วทั่ว การสร้างให้ประชาชนได้เคารพสิทธิของผู้อื่น หากมีแต่สิทธิไม่มีหน้าที่ สังคมก็วุ่นวาย ไม่สงบสุข ดังนั้นจะเน้นที่การส่งเสริมที่เป็นงานเชิงรุกที่ กสม. เพื่อลดการละเมิดสิทธิมนุษยชน”

นางเตือนใจ ดีเทศน์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ นำเสนอโดยสรุปว่า “กสม. ชุดที่สาม มีสุภาพสตรี ๔ คน ในขณะที่มีสุภาพบุรุษ ๓ คน จึงเป็นการแสดงศักยภาพของผู้หญิงทั้งเรื่องการส่งเสริม และการตรวจสอบสิทธิมนุษยชน ในรอบ ๗ เดือนที่ผ่านมา กสม. ได้รับเรื่องร้องเรียนทั่วประเทศจำนวนมาก โดยเฉพาะสิทธิชุมชน ทั้งการกีดเซาะชายฝั่ง การจัดระเบียบชายฝั่ง ที่ดินแสลงสาร และการเวนคืนที่ดิน รวมถึงสถานะของบุคคล กลุ่มคนไทยพลัดถิ่น ตลอดจนการลงทุนของนักธุรกิจสัญชาติจีนในธุรกิจการเกษตร การสำรวจข้อมูลต่างๆ ผู้หญิงมีบทบาททั้งในการขับเคลื่อน การให้ข้อมูล การมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ ในหลายพื้นที่มีการใช้ต้นแบบในการทำงาน อาทิ อ่าวอุดม ในการสร้างการทำงานร่วมกันเป็นอย่างดี ในส่วนของพื้นที่ภาคตะวันออก มีธุรกิจการท่องเที่ยว การบริการมาก ทำให้เห็นว่ามีแรงงานข้ามชาติ และผู้ติดตามจำนวนมาก สิ่งที่ประชาชนต้องการ สิทธิขั้นพื้นฐาน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ทั้งในพื้นที่ซึ่งมีกลุ่มประมงพื้นบ้าน โดยเฉพาะในพื้นที่ชุ่มน้ำ (ตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาแรมซาร์ หรือ Ramsar Convention on Wetlands) ซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนั้น ยังมีโอกาส หรือความเสี่ยงที่มาจากการใช้แผน หรือนโยบายการพัฒนาอย่างเข้มข้น โดยขาดการพัฒนาอย่างยั่งยืน”

นายชาติชาย สุธงศ์กมล กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ นำเสนอว่า “จากฐานความรับผิดชอบสิทธิในกระบวนการยุติธรรม โดยในส่วนของ กสม. เน้นที่ต้น และปลายน้ำ นั่นคือ สิ่งที่ปฏิบัติโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ/ปราบปราม และเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ หรือพินิจ แต่ในส่วนของกลางน้ำ คือ การพิจารณาของศาล มิได้อยู่ในหน้าที่ของ กสม. การทำงานดูตามความยุติธรรมที่รองรับกับหลักปฏิบัติที่เคารพสิทธิมนุษยชน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การติดตามคำสั่ง หลักการในการปฏิบัติที่รองรับไว้ในรัฐธรรมนูญ หน่วยงานของรัฐจะเป็นผู้ที่ละเมิดต่อสิทธิมากที่สุด เนื่องจากการปฏิบัติที่ไม่ตรง หรือเกินเลยจากที่กฎหมายให้อำนาจ กลายเป็นข้อขัดข้องละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีแนวคิด หรือหลักคิดที่แตกต่างกัน ในส่วนที่สอง ผู้ที่ได้รับผลกระทบ หรือประสงค์จะร้องเรียนการกระทำใดๆ ที่ละเมิด ขอให้รับแจ้ง ร้อง บอก กับ กสม. เนื่องจากแนวทางใน กสม. ชุดที่สาม โดยเฉพาะในสิทธิในกระบวนการยุติธรรม หรืออื่นๆ จะมีการดูแลอย่างรวดเร็ว เพื่อให้เห็นว่า การกระทำนั้นจะต้องดำเนินการอย่างไรให้ชัดเจน ประการที่สาม เรื่องสิทธิในกระบวนการยุติธรรมสูงมาก พอๆ กับสิทธิชุมชน หรือฐานทรัพยากร แต่การพัฒนาเรื่องนี้เกี่ยวกับข้อกฎหมาย และสิทธิมนุษยชนที่ชัดเจน ทาง กสม. จะปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา การขอความร่วมมือในการค้นหาความจริงข้อเท็จจริง เพื่อนำไปสู่การสรุปและจัดทำเป็นข้อเสนอแนะต่อไป”

นางฉัตรสุดา จันทร์ดียิ่ง กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ นำเสนอว่า “จากการทำงานด้านสิทธิเด็กและการศึกษา การเจรจาที่ผ่านมาในช่วง ๗ เดือน กับพลเอกดาวพงษ์ รัตนสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ มีข้อสรุป (๑) การตรวจตบบอดสีโดยครู ใช้เครื่องมือของ ดร.อิชิฮาระ (จากญี่ปุ่น) ซึ่งจะช่วยให้เกิดการทำงานในแง่มุมต่างๆ ทั้งการทำใบขับขี่ และอื่นๆ ที่เหมาะสม ซึ่งจะมีการตรวจสำหรับเด็กทั้งหมด (๒) การจัดทำโครงการรองรับ/การจัดทำหลักสูตรสิทธิมนุษยชนศึกษา ซึ่ง กสม. ได้จัดทำเอกสารหลักสูตร และข้อเสนอแนะเสนอไปที่กระทรวงศึกษาธิการ เน้นการเรียนการสอนจากชั้นอนุบาลไปจนถึง

มัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาที่อยู่ร่วมกับสังคมได้ และ (๓) การดูแลเด็กในสถานพินิจ และศูนย์ฝึกอบรม ปัญหาที่มีอยู่ทั้งการลอบประวัตินี้ ซึ่งกฎหมายกำหนดว่า หากผ่านการฝึกอบรมจะมีการลอบประวัตินี้ แต่ในทางปฏิบัติยังมีข้อติดขัด มีการลงประวัติ และกลายเป็นการตีตราสำหรับเด็ก นอกจากนั้นทราบว่า หลายๆ องค์กร หรือสมาคมได้ให้ความสำคัญกับการทำกิจกรรมทางเลือก ทั้งเรื่องการฝึกอบรมอาชีพ การพัฒนาทักษะทางการกีฬา และการสร้างความมั่นคงในชีวิตอาชีพ สิทธิเด็กและการศึกษาจึงมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับเรื่องอื่นๆ”

นายสุรเชษฐ์ สถิตนิรามัย กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ นำเสนอว่า “ผู้ละเมิดสิทธิมนุษยชนส่วนใหญ่ คือ รัฐและทุนที่ไม่มีธรรมาภิบาล ทุนสามัญ คือ ธุรกิจที่ไม่มีธรรมาภิบาล ซึ่งก็จะส่งกระทบโดยรวมต่อสิทธิด้านสุขภาพ และมีการละเมิดสิทธิในกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในหลายๆ กลุ่ม ทั้งการค้าประเวณี ผู้พิการ ผู้ข้ามเพศ ผู้ที่ปัญญาอ่อนแต่กำเนิด หรือหลังจากที่กำเนิด ซึ่งกลายเป็นผู้ด้อยโอกาส การกระทำ หรือละเลยการกระทำจะส่งผลกระทบต่อคนกลุ่มดังกล่าว สังคมจะต้องให้โอกาสดูแลให้เหมือนคนปกติ การไม่เลือกปฏิบัติโดยเหตุของความแตกต่าง ดังนั้น ในการขับเคลื่อนทั้งเรื่องการสร้างความเข้าใจ ความเข้าใจถึงและอื่นๆ มีความจำเป็น สังคมที่เรากำลังเดินสู่การเป็นผู้สูงอายุ ซึ่งแก่ก่อนรวย รวมถึงสังคมที่มองมิติทางเพศในไม่ก็มีมิติ ไม่เห็นความแตกต่างหลากหลาย การไม่มีการบังคับใช้กฎหมายที่เป็นธรรม ไม่เคารพสิทธิมนุษยชน การปฏิรูปกฎหมายที่จำเป็น การขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน การมีพระราชบัญญัติต่างๆ หรือนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง การขาดการเชื่อมโยงกับมิติอื่นๆ ทั้งสิทธิมนุษยชน ประชาธิปไตย และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นวาระของโลก เป็นพื้นฐานที่กินและจับต้องได้”

นางประกายรัตน์ ต้นธีรวงศ์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ นำเสนอว่า “กสม. เหมือนเป็นที่พึ่งสุดท้ายของประชาชน หรือสังคมไทย ซึ่งนอกจากศาลยุติธรรม ซึ่งจะต้องส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน อันเป็นเรื่องใหญ่ เนื่องจากติดตัวมาแต่เกิด และอยู่จนถึงตาย สิทธิมนุษยชน คือ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งครอบคลุมการมีชีวิตที่ดี มีคุณภาพขั้นพื้นฐาน โดยรัฐทำหน้าที่ในดูแล ทั้งการเคารพ การคุ้มครอง และการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ในขณะที่หากเกี่ยวข้องกับภาคธุรกิจด้วยก็จะมี การนำมาตราการในการเยียวยา มาใช้ประกอบ โดยใน กสม. ชุดปัจจุบัน มีความพยายามนำกระบวนการไกล่เกลี่ยมาใช้ในการดำเนินงาน การทำงานติดตาม ตรวจสอบ การเชิญหน่วยงานต่างๆ มาร่วมทำงาน การสรุปเนื้อหา การออกข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมจะเกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งเรื่องภาวะปากท้อง สิทธิมนุษยชนต้องเป็นไปเพื่อการกินได้”

ในส่วนของงานที่นางอังคณา นีละไพจิตร กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รับผิดชอบทั้งสิทธิพลเมือง สิทธิผู้หญิง และสิทธิความเป็นธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ กลไกของ กสม. ทั้งสิทธิตามกฎหมาย และสิทธิมนุษยชน มีการเกิดขึ้นอย่างไร และตรงไหน อาทิ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ กลไกของ กสม. จะเข้าไปเกี่ยวข้องใน ๒ ช่วงหลักๆ คือ ต้น และปลายน้ำ โดย กสม. จะทำหน้าที่เป็นสะพานการเชื่อมโยง การปฏิบัติหน้าที่ ตลอดจนดูแลให้การปฏิบัติต่างๆ อยู่ในมาตรฐานสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเกี่ยวข้อง เราจะเห็นว่า กสม. ต่างกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะในกระบวนการของศาล และสิทธิมนุษยชนจะต้องเป็นสิ่งที่กินได้และเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน”

การอภิปรายเรื่อง “สถานการณ์สิทธิมนุษยชนในพื้นที่ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก” ดำเนินรายการโดย **นางสาวนัยนา สุภาพิ่ง ผู้อำนวยการมูลนิธิธีรนาถ กาญจนอักษร**

ผู้ดำเนินรายการกล่าวเริ่มต้นนำเสนอกระบวนการอภิปราย โดยใช้เวลา ๑ ชั่วโมง โดยขอให้ผู้อภิปรายนำเสนอเรื่องความสำคัญของสิทธิมนุษยชนกับกระบวนการภาคประชาสังคม พลเมืองในพื้นที่ ข้อค้นพบ และข้อเสนอต่อ กสม. ในการทำงานให้เกิดการเข้าใจ เข้าถึง และอื่นๆ

นายสัมพันธ์ ศรีรัตนกุล ประธานสมัชชาการคุ้มครองชุมชน จ.สระแก้ว (ข้าราชการบำนาญ) ผู้แทนภาคประชาสังคม นำเสนอโดยสรุปว่า

“ประสบการณ์ในการรับราชการตลอด ๓๕ ปี เราไม่เคยได้ยินคำว่าสิทธิมนุษยชนอย่างชัดเจนในภาครัฐ แต่อาจจะได้ยินผ่านสื่อ หรือการอ่าน ทั้งเรื่องความบกพร่องของประเทศไทย และการกระทำต่อประชาชน โดยส่วนใหญ่เป็นการกระทำจากเจ้าหน้าที่รัฐ เนื่องจากที่ผ่านมาไม่ค่อยมีความเข้าใจ การบอกประชาชนถึงการกระทำตามบทบาทหน้าที่ กฎเกณฑ์ หรือกฎหมายเท่านั้น ดังนั้น หลังจากที่เกษียณมาอยู่ในพื้นที่ชุมชน (บ้านหนองพระบาท ต.แม่โจด) ก็เห็นว่า ประชาชนในพื้นที่ยังไม่เข้าใจว่า อะไรคือ การละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยจะเห็นได้จากการนำกากขยะของเสียอุตสาหกรรมมาทิ้งในพื้นที่ การไม่มีช่องทางในการร้องเรียนสิทธิมนุษยชน การร้องเรียนต่อกลไกที่มีอยู่ก็ไม่มีความคืบหน้า

ดังนั้น จึงเห็นความสำคัญที่ กสม. จะต้องมามีกิจกรรมที่จะสร้างความรู้ ความเข้าใจ การพัฒนาองค์ความรู้ และการเชื่อมโยงกับเครือข่ายต่างๆ ที่มีอยู่ ประชาชนถูกละเมิดจากการที่เขาไม่รู้ เจ้าหน้าที่ของรัฐก็ไม่รู้ และมีการสั่งการแบบกดทับ หรือกดขี่ประชาชน ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน การที่ชุมชนท้องถิ่นต้องสามารถจัดการตนเองได้ โดยหาก กสม. จะมีการทำงานกับเครือข่าย หรือจัดตั้งศูนย์ประสานใดๆ จะต้องคำนึงถึงการบริหารจัดการที่มาจากประชาชน เน้นการกระจาย หรือการเข้าถึงอย่างมีระบบ ในขณะที่ภาคีสนับสนุน หรือวิชาการอาจจะช่วยทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการของขบวน หรือการขับเคลื่อน”

นายกาญจน์ ทตติยกุล เครือข่ายวาระเปลี่ยนตะวันออก ผู้แทนองค์กรพัฒนาเอกชน นำเสนอโดยสรุปว่า

“เหตุการณ์ในอดีตที่ผ่านมาที่สร้างการเปลี่ยนแปลง มี ๓ ช่วง คือ การใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ซึ่งเปลี่ยนแปลงการผลิตเพื่ออยู่กิน มาค้าขาย การค้นพบแหล่งทรัพยากรธรรมชาติด้านการพลังงาน และการตั้งนิคมอุตสาหกรรมต่างๆ ทำให้เกิดผลกระทบ หรือการสูญสลายของชุมชน มีการขับเคลื่อนของกลุ่มต่างๆ เป็นเครือข่ายวาระเปลี่ยนตะวันออก การปรับเปลี่ยนโครงสร้างของเศรษฐกิจจากเกษตรร้อยละ ๓๐ เป็นร้อยละ ๕ ในปี ๒๕๒๔ มาเป็นภาคอุตสาหกรรมร้อยละ ๖๕ มีการแย่งชิงทรัพยากร ปัญหามลพิษทั้งจากการผลิตทางอุตสาหกรรม และกากของเสีย หลังจากการทบทวน ๓๐ ปี บุรพา เกิดข้อตกลงของผู้เข้าร่วมงานมากกว่า ๒๐๐ คน สร้างวาระภูมิภาค การเปลี่ยนตะวันออก จากปี ๒๕๕๔ โดยมีการขับเคลื่อนร่วมกันขององค์กรต่างๆ มากกว่า ๖๐ แห่ง มีการเปลี่ยนแปลงผู้กำหนดการพัฒนาโดยใช้ประชาชนในพื้นที่ การเปลี่ยนวิธีการวัดจากผลิตภัณฑ์มวลรวม และรายได้ต่างๆ (GDP) ซึ่งไม่หยิบโยงคน

ในพื้นที่ และเปลี่ยนการพัฒนาที่มีความยั่งยืน สร้างอนาคตที่สดใส การทำงานหลังจากปี ๒๕๕๔ มีการทำ ยุทธศาสตร์ ๓ ด้าน (3 S) คือ

ก. การวางภาพอนาคต (Scenario Planning) ซึ่งเป็นสร้างภาพของความคาดหวังที่ ประชาชนในสังคมต้องการเห็นร่วมกัน ในสถานการณ์ที่ยังไม่เห็นความชัดเจน (ตัวอย่าง การดำเนินงานใน ประเทศอัฟริกาใต้ ซึ่งมีความเห็นภาพแทนคือ ฟลามิงโกโอบยบิน เป็นการสร้างความเคารพต่อพวกพ้อง และ ความสงบสุขต่างๆ) ส่วนนี้ ถือว่ามีความสำคัญ เนื่องจากในภาพอนาคตของภาคตะวันออก จะพิจารณาทั้งเรื่อง กระแสโลก การเมือง นโยบาย เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี กฎหมาย ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยทำให้เห็น ถึงลักษณะของวิถีต่างๆ ใน ๓ ลักษณะที่สำคัญ คือ

(๑) **วิถีชนปากปล่อง** ซึ่งเป็นการตามและแข่งขันกับกระแสโลก การเมืองแบบรวมศูนย์ ที่ไม่มี คุณภาพ ประชาธิปไตยแบบตัวแทนไร้ประสิทธิภาพ นโยบายเน้นด้านเศรษฐกิจ โดยบริษัทขนาดใหญ่ครอง อำนาจ ทุนต่างชาติมีบทบาทสำคัญ มุ่งสู่ “สังคมบริโภคนิยม” และสร้างคาร์บอนสูง การใช้ฐานเทคโนโลยี ต้นทุนต่ำ การมีระบบที่เอื้อการลงทุน และการมีทรัพยากรธรรมชาติลดลง สิ่งแวดล้อมแย่ง

(๒) **วิถีทุนก้าวหน้า** แสดงเป็นภาพแบบเมืองยุโรปที่อยู่ร่วมระหว่างชุมชน และธุรกิจ

(๓) **วิถีไทสร้างสรรค์** เน้นการรู้เท่าทันกระแสโลก การกระจายอำนาจทางการเมือง และ ระบบการเมืองที่มีประสิทธิภาพ มีประชาธิปไตยทางตรง การเน้นนโยบายด้านคุณภาพชีวิต ปฏิวัติการศึกษา เน้นสร้างผู้ประกอบการนโยบายสุขภาพแบบ “สร้างนำซ่อม” การมีเศรษฐกิจที่แตกต่างหลากหลาย ทั้งธุรกิจขนาด เล็ก กลาง ใหญ่ มีทุนในระดับท้องถิ่นที่มีความสำคัญ และเพิ่มจำนวนผู้ประกอบการ

ข. เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

ค. การประเมินผลสิ่งแวดล้อมในระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment) การประเมินเพื่อให้เห็นความเหมาะสมของการใช้ทรัพยากร หรือสิ่งแวดล้อมในการขับเคลื่อน ที่จะกำกับทิศทางการพัฒนาร่วมกัน

ทั้งนี้ ขอเน้นย้ำแนวทางในการปฏิบัติ การปฏิวัติด้วยฟางเส้นเดียว (One-Straw Revolution) โดยอธิบายไว้ว่า เราไม่ต้องกังวลถึงเป้าหมายมากนัก แต่ให้คำนึงว่า เราอยู่ในกระบวนการที่ ถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ นั่นแหละจะทำให้เราไปถึงเป้าหมายที่คาดหวัง”

นายวีรวิทย์ วิวัฒน์วานิช ประธานสภาการบริหารจัดการน้ำคลองหลวง ตุลาการศาล ปกครอง (อดีตที่ปรึกษา บริษัท อมตะ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) และอดีตผู้ว่าราชการจังหวัด) นำเสนอโดยสรุปว่า

“การเข้าร่วมเวที กสม. พบประชาชนในวันนี้ ทำหน้าที่ประธานสภาการบริหารจัดการน้ำ คลองหลวง โดยมีความเป็นมาตั้งแต่การรับราชการจาก อ.บ้านฉาง ซึ่งเห็นผลกระทบจากมลพิษ และย้ายมา อ. พนสนิมคม ได้ทำงานโดยหลังจากนั้นได้ทำหน้าที่ในส่วนของการบริหารจัดการ และดูแลพื้นที่จังหวัดที่มีการ สร้างนิคมอุตสาหกรรม ทั้งในตำแหน่งรองผู้ว่าราชการ และผู้ว่าราชการจังหวัดในจังหวัดต่างๆ ทั้งที่น่าน ชลบุรี

ยโสธร และฉะเชิงเทรา ซึ่งมีกระบวนการในการดำเนินงานที่จะต้องเกี่ยวข้องทั้งกับแรงงานข้ามชาติ และแรงงานสัญชาติไทย ซึ่งยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการ หรือกลไกในการส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ซึ่งส่งผลให้ต้องมีการพิจารณาทั้งเรื่องแนวทางในการแก้ไขปัญหาปากท้อง การประสานงาน/สร้างความเป็นธรรมระหว่างชุมชน ธุรกิจ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการสร้างกระบวนการที่เพื่อการเจรจาต่อรอง การบริหารจัดการร่วม อาทิ รูปธรรมของสภาการบริหารจัดการลุ่มน้ำ คลองหลวง ทำกระบวนการระดมปัญหา/สถานการณ์ การแก้ไขปัญหา และการติดตามการแก้ไขปัญหาต่างๆ โดยสิ่งสำคัญ คือ การสร้างความไว้วางใจ และการมองแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ร่วมกัน

การทำงานกับสภาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ภาคกลาง ตะวันออก และตะวันตก เรื่องการต่อต้านการทุจริต เห็นเรื่องสำคัญ คือ การจัดตั้งชุมชน/ผู้ปฏิบัติงานที่มีจิตสำนึกในการปฏิบัติงาน การเป็นพลเมืองที่ดี การเปิดใจ การสร้างการมีส่วนร่วมตามเป้าหมายต่างๆ”

ดร.สมนึก จงมีวสิน ประธานเครือข่ายภาคประชาสังคมจังหวัดชลบุรี อาจารย์ประจำวิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยศิลปากร นักวิชาการด้านสิทธิชุมชน ผู้แทนสถาบันการศึกษา นำเสนอโดยสรุปว่า

“ในประเด็นที่จะนำเสนอคือ สิทธิของชุมชนเมือง เนื่องจากพื้นที่ที่มีการพัฒนา เปลี่ยนแปลงจากชุมชนเกษตรดั้งเดิม เป็นเกษตรกึ่งเมือง หรือเมือง มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางกายภาพ และวิถีชีวิต ทำให้มีการใช้พื้นที่เปลี่ยนแปลงไป เน้นเป็นการสร้างรายได้ประชาชาติ (Gross Domestic Product: GDP) ซึ่งเป็นค่าใช้วัดรายได้ หรือเงินของประชากรทั้งหมด การพัฒนาเรื่องนี้มาจากปี ๒๕๐๔ (จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ อดีตนายกรัฐมนตรี) การพัฒนาการปลูกพืชเชิงเดี่ยว การขยายพื้นที่เขตเศรษฐกิจทั้งแบบเข้มข้น แบบพิเศษ หรือแบบจำเพาะ กระทั่งการเวนคืนพื้นที่ การพัฒนาโลจิสติกส์ (Logistics) และอื่นๆ การพัฒนาเมืองมีหลายแบบ แต่ประเทศไทยเน้นที่การพัฒนาเมืองเชิงอุตสาหกรรมขนาดต่างๆ รวมถึงธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้อง เกิดการจำกัด หรือแย่งชิงพื้นที่ในการเข้าถึงทรัพยากรต่างๆ

การทำงานในภาคประชาสังคมทำให้เห็นว่า ในหลายๆ ครั้ง หลายๆ สถานการณ์ แรงกดดันของการพัฒนาจะเบียดขับ ทำให้บางครั้งล้มไปว่า สิทธิของบุคคล หรือสิทธิมนุษยชนเป็นอย่างไร มีความเกี่ยวข้องกับอะไร การพัฒนาเมืองทั้งแบบการสร้างถนนขนาดใหญ่ มอเตอร์เวย์ และอื่นๆ ส่งผลกระทบทั้งจากโครงสร้างความสัมพันธ์ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การมีวิถีวัฒนธรรมร่วมที่ขาดออกจากกัน การเพิ่มขึ้นของอุบัติเหตุ/อุบัติเหตุ และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการมีค่าใช้จ่ายจำนวนต่างๆ มากขึ้น ซึ่งหากเทียบลักษณะของนิคมอุตสาหกรรม อย่างกรณีของอมตะ มีพื้นที่ ๒๒,๓๘๓ ไร่ แต่อาจจะไม่มีการพัฒนาแบบเต็มพื้นที่ เนื่องจากจะต้องพิจารณาทั้งเรื่องความเหมาะสม และความสามารถในการรองรับได้

ดังนั้น มาตรการต่างๆ อาทิ การประเมินผลสิ่งแวดล้อมในระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment) ซึ่งเป็นการประเมินเพื่อให้เห็นความเหมาะสมของการใช้ทรัพยากร หรือสิ่งแวดล้อมในการขับเคลื่อน ที่จะกำกับทิศทางในการพัฒนาร่วมกัน จะต้องนำมาใช้ควบคู่กันไป ในขณะที่จะต้องรับฟังประชาชนในพื้นที่ การพัฒนาที่สร้างภาพเศรษฐกิจแบบมหภาค ทั้ง GDP และการพึ่งพาตัวเลข

การลงทุนที่เกิดจากการลงทุนของทุนต่างประเทศ ซึ่งเป็นภาพของการบริหารจัดการแนวตั้ง เป็นการดูตักิน และแย่งชิงทรัพยากรต่างๆ ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนในภาพรวม”

การสะท้อนความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมการประชุม

- ปัญหาที่เกิดขึ้นมาจากการใช้นโยบายของรัฐโดยส่วนใหญ่ การแย่งชิงที่ดินในแนว การพัฒนา มักจะมาจากการให้ข้อมูลระหว่างหน่วยงานรัฐที่ออกนโยบายกับภาคธุรกิจ ทำให้เกิดการเปลี่ยนมือ ของทรัพยากร กระบวนการที่รัฐจัดการ หรือวางการพัฒนาไว้แล้ว มักจะไม่มอง หรือมองข้ามกระบวนการ ทำงานของภาคประชาชน การทำงานของ กสม. ในฐานะเครือข่ายภาคประชาชน ไม่คาดหวังการทำงานของ ๗ องค์กร ซึ่งในกระบวนการที่จะเป็นจริง คงเน้นที่การทำงานของภาคประชาชนเป็นหลักสำคัญ หาก กสม. จะ สนับสนุนใดๆ ก็ขอให้พิจารณาให้ครอบคลุมกระบวนการของภาคส่วนต่างๆ อย่างถ่องแท้ มิได้เอนเอียงไปทาง อุตสาหกรรม หรือแรงงาน การพัฒนาของประชาชนทั้งภาคแรงงาน หรืออื่นๆ จะต้องได้รับการพิจารณาหนุน เสริม การมองการเมืองภาคประชาชน เนื่องจากชนชั้นได้ออกกฎหมายก็เพื่อให้ประโยชน์กับชนกลุ่มนั้น ในขณะที่กลไกราชการก็จะปฏิบัติตามกฎหมาย การทำงานของเครือข่ายแรงงาน **(นางสาวธนพร วิจารณ์ กลุ่มผู้ใช้แรงงานชลบุรี และใกล้เคียงและเครือข่ายแรงงานสมานฉันท์)**

- การนำเสนอสะท้อนความคิดเห็นว่า (๑) การทำงานของ กสม. หรือทุกเครือข่ายยังไม่ เห็นเป้าหมาย หรือยุทธศาสตร์ที่ต้องการให้สำเร็จในช่วงของปฏิบัติหน้าที่ (๒) การทำหน้าที่ของ กสม. ใน ๑๑ ประเด็นยังไม่ครอบคลุมสิ่งที่เป็นจริงในพื้นที่ และ (๓) การทำงานของ กสม. ควรเน้นความต่อเนื่อง และมี ตัวตน หรือจุดยืนที่ชัดเจนในการขับเคลื่อน สิ่งสำคัญคือ กสม. ต้องทำงานกับกลุ่มประเด็นเป็นหลัก **(นายสม พร ขวัญเนตร เลขาธิการแรงงานภาคตะวันออก และเครือข่ายแรงงานสมานฉันท์)**

- ขอนำเสนอความคิดเห็นว่า (๑) กระบวนการทำงานของ กสม. หากมีการตรวจสอบและ จัดทำรายงานแล้ว ยังไม่สำเร็จ ก็จะไปสู่กระบวนการใช้กลไกยุติธรรม ดังนั้น หากถึงตรงนั้น ควรเป็นงานที่ กสม. ได้ร่วมกันมอง ขบคิด และดูว่าประชาชนจะร่วมกันฟ้องร้อง มีสิ่งแวดล้อม ปัญหา อุปสรรค หรือการ ดำเนินการใดๆ บ้างที่ กสม. ควรให้การสนับสนุน อาทิ ทนาย หรือการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย (๒) ความจำเป็นในการพัฒนา หรือปฏิรูปการปฏิบัติงานของทั้งผู้ประกอบการทางภาคทุนและผู้ประกอบการรัฐ (ผู้ กำหนดนโยบาย ผู้ใช้อำนาจรัฐ และระบบราชการ) โดยจะต้องดูว่า หากแผนการพัฒนาที่ละเมิดสิทธิของ ประชาชนควรดำเนินการอย่างไร และ (๓) กระบวนการความรู้เกี่ยวกับสิทธิแล้ว มีเรื่องของความกลัว ในความกลัว (ถึงแม้ว่ารู้แล้ว) ก็ควรมีการหาหรือที่จะขจัดออกไปได้อย่างไร **(นางสาวนิสานาท โยธาสุมุทร เครือข่าย เจ้าพระยา)**

- การทำงานในพหุวิทยาพบประเด็นสิทธิมนุษยชนของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลาย ทางเพศ ตั้งแต่ กสม. ชุดที่หนึ่ง มีการอบรม พุดคุย สร้างความเข้าใจ เทคนิคในการต่อรอง การคุยในพื้นที่ การ ปรับเรื่องต่างๆ เสนอให้ปรับทัศนคติจากการใช้ผิมาพร้าวเป็นนางฟ้า เนื่องจากอัตลักษณ์ของสาวประเภทสอง (กลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ) ถูกกกดขี่ ตีตรา และถูกดูถูกทางสายตา ทำให้เห็นว่า เราเป็นประชากรใน พื้นที่ด้วยหรือไม่ การถูกกกดขี่ทั้งอัตลักษณ์ทางเพศ การห้ามเข้าใช้บริการทั้งในโรงแรม หรือสถานบันเทิง กลายเป็นต้องเผชิญกับความไม่มั่นคง หรืออันตราย การจับกุม การค้นเนื้อตัวร่างกาย โดยแจ้งข้อหาการ ค่าประเวณี (กรณีที่พบถูกข่มขืน) อยากให้เห็นว่า ทุกคนมีความฝัน ต้องการแสวงหาทางออกให้กับชีวิต

ครอบครัว สมาชิกในกลุ่มมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องสิทธิ แต่บางครั้งเกิดความกลัวที่จะต้องถกเถียง เนื่องจากหลังจากการถกเถียงแล้วก็มักจะถูกแจ้งข้อหาที่มากขึ้น (สมควร กองดี มูลนิธิ ศูนย์ซิสเตอร์)

- การทำงานที่ผ่านมา อยากให้เข้าใจสถานการณ์ตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ (นาย สิทธิพล บุญชูเชิด เครือข่ายกะเหรี่ยงภาคตะวันตก ตะนาวศรี)

- ขอสอบถามเรื่องการใช้นโยบายของรัฐ ๔.๐ ในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคตะวันออก (ดร.สมคิด จาตุศรีพิทักษ์ รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน มีมติ ครม. ให้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดำเนินการพิจารณาเรื่องเขตเศรษฐกิจพิเศษ) (กฤษฎา สำนักข่าวประชาไทย)

- นโยบายของ กสม. ยังขาดการให้ความสำคัญกับเรื่องแรงงาน และยังขาดกลไกที่เกี่ยวข้อง และแสดงให้เห็นความจริงจัง จริงใจกับการทำงานกับเครือข่ายผู้ที่ได้รับผลกระทบ จึงเสนอให้มีการทำงานโดยเน้นกรอบของสิทธิมนุษยชนให้ชัดเจน และการทำงานของ กสม. ต้องครอบคลุมกลุ่มประเด็นต่างๆ ที่มีอยู่จริง (นางสมบุญ ศรีคำดอกแค เครือข่ายผู้ป่วยจากการทำงาน)

- ขอเสนอเรื่องการใช้กระบวนการที่จริงจังในการทำงานร่วมกัน ไม่โกหกปกปิด และสร้างความเชื่อ หรือการนับถือกันแบบผิดๆ (นายบุญแก่ง เลขาวิวัฒน์ อ.แปดริ้ว จ.ฉะเชิงเทรา)

นางสาวนัยนา สุภาพิ่ง ผู้อำนวยการมูลนิธิธีรนาถ กาญจนอักษร กล่าวสรุป

“สิ่งสำคัญที่จะต้องเอาชนะ และพยายามสร้างความกระจ่างชัด คือ การตรวจสอบความรู้ ว่า รู้ในสิ่งที่เป็นจริง และเหมาะสม และมีความเกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนอย่างแท้จริง ประเด็น หรือมิติของการทำงานดังกล่าวจะเริ่มต้นจากชั้นของบุคคล หรือปัจเจกที่จะต้องหมั่นทบทวน และสร้างความชัดเจน ในขณะที่เมื่อร่วมกัน หรือรวมตัวกันเป็นเครือข่ายแล้วก็ทำหน้าที่ตรวจสอบ และติดตามข้อเสนอ กระบวนการต่างๆ ทั้งนโยบาย หรือทิศทางการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะทำให้ทิศทางต่างๆ มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น”

ส่วนที่ห้า การระดมข้อมูลสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในพื้นที่ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก

การระดมข้อมูลสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในพื้นที่ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก แบ่งออกเป็น ๕ กลุ่มประเด็น ได้แก่ อุตสาหกรรม แรงงาน ชุมชนเมือง ประมงและการเกษตร และสถานะบุคคลและคนไทยพลัดถิ่น โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โอฬาร ถิ่นบางเตียว รองคณบดีคณะรัฐศาสตร์ และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ทำหน้าที่ดำเนินรายการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โอฬาร ถิ่นบางเตียว รองคณบดีคณะรัฐศาสตร์ และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เกริ่นนำการนำเสนอโดยภาวะที่เราทุกคนล้วนเผชิญกับปัญหาสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในชีวิตประจำวัน ซึ่งก็มีการปฏิบัติต่างๆ กันออกไป รวมถึงมีพฤติกรรมกรรมการแสดงออกของปฏิบัติการในการเคลื่อนไหว ผลักดัน และจัดทำข้อเสนอต่างๆ

การนำเสนอทั้ง ๕ ประเด็นมีข้อสรุปดังนี้

ว่าที่ร้อยตรีวิศศักดิ์ ถิ่นขวาง แกนนำชุมชน จังหวัดปทุมธานี คัดค้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าขยะในพื้นที่ นำเสนอประเด็นอุตสาหกรรมเก่าและใหม่ โดยสรุปว่า

“เราเห็นมุมมองของนโยบายรัฐที่หลากหลายในการกำหนดอุตสาหกรรมนำการพัฒนาประเทศไทย ในขณะที่วิถีเราเป็นเกษตรกร ดังนั้น หากเกษตรกรอ่อนแอ ก็กระทบกับความมั่นคงของประเทศชาติ มีทั้งการคุกคามของกลุ่มทุน ร้านสะดวกซื้อ หรืออื่นๆ ซึ่งล้วนกระทบต่อวิถีชีวิตภายในชุมชน เมื่อเชื่อมโยงกับกลไกการบริหารจัดการ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การปลูกฝังทางวิชาการ ล้วนมีแนวโน้มไปยังการพัฒนาในด้านต่างๆ มีการใช้พื้นที่ชุมชนในการตั้งภาคอุตสาหกรรม การบริหารจัดการกฎหมายขาดประสิทธิภาพในพื้นที่หรือจังหวัด ขาดการดำเนินการทางกฎหมายโดยตรงไปตรงมา เอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มทุนมากกว่าที่จะอยู่ข้างประชาชน มีการปล่อยให้การก่อสร้างต่างๆ ขวางทางน้ำ สร้างมลพิษ กระทบต่อชุมชน และทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ในการศึกษาผลกระทบที่ดำเนินการมา ทั้งเรื่องการจัดตั้งอุตสาหกรรมที่กระทบต่อชุมชน ต้องมี EIA เราเชื่อมาตรการดังกล่าว แต่จะเชื่อมั่นนักวิชาการที่ขายตัวเข้ามาดำเนินการได้มากน้อยแค่ไหน เนื่องจากเอื้อต่อประโยชน์ ของรัฐ และทุน และเบียดขับประชาชนออกจากพื้นที่ การพัฒนาพื้นที่ การแก้ไขกฎหมายเอื้อต่อนายทุน กรณีการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานขยะตาม Road Map เราเห็นด้วย แต่ต้องดูบริบท ความเหมาะสมของพื้นที่ของชุมชนแห่งนั้นก่อน ไม่แก้ไขกฎหมายที่เอื้อต่อนายทุน หรือรัฐบาล แต่มีคำสั่งที่ ๔/๒๕๕๘ ที่ประกาศการตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานขยะที่ใดของเมืองก็ได้ โดยไม่ต้องดูผังเมืองที่เหมาะสม และการสร้างโรงไฟฟ้าที่มากกว่า ๑๐ เมกะวัตต์ โดยทั่วไปต้องทำ EIA แต่ ณ ปัจจุบันมีการยกเลิก กลายเป็นปัญหาของชาวบ้าน การเข้าพระราชบัญญัติร่วมทุน หากต่ำกว่า ๑,๐๐๐ ล้านบาทไม่ต้องเข้าพระราชบัญญัติ แต่ตอนนี้รัฐบาลกำลังแก้ไขว่า หากต่ำกว่า ๕,๐๐๐ ล้านบาทไม่ต้องเข้าพระราชบัญญัตินั้นยังแสดงให้เห็นถึงการเอื้อประโยชน์ของรัฐบาลกับนายทุน

นอกจากนั้น ยังมีการสร้างผลกระทบต่อแรงงาน ผู้ที่เกี่ยวข้อง บริษัทใหญ่ๆ มักใช้ผู้รับเหมาช่วงเข้าทำงาน กลายเป็นการใช้แรงงานทาส บังคับ และขาดมาตรการในการเยียวยา ดูแล พื้นที่เติบโต และส่งผลกระทบต่อมากมาย เราจะมีแนวทางส่วนที่จะแก้ไข หรือเรียกร้อง มีการบังคับใช้กฎหมายตรงไปตรงมาอย่างมีประสิทธิภาพ การอ้างขาดกำลังคนผู้ปฏิบัติงาน และความรู้ไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการอุตสาหกรรม การตัดไม้ทำลายป่า การไม่สามารถควบคุมพื้นที่อุตสาหกรรม การสร้างมลพิษในพื้นที่ (อาทิคลองเปรมประชากร) ซึ่งจะต้องมีการแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุ มีความจำเป็นที่จะต้องจัดการอย่างเร่งด่วน โดยขอให้หน่วยงานบูรณาการปฏิบัติงาน การตัดสินใจ การกำหนดทิศทาง เนื่องจากประเทศไทยใช้การบริหารจัดการแบบบนลงล่าง หน่วยปฏิบัติไม่สามารถทานอำนาจได้

ส่วนการฟ้องร้อง การดูแลเรื่องร้องเรียน ในประเทศไทยมีกลไกมากมาย แต่มีหน่วยงานใดบ้างที่มีประสิทธิภาพในการทำงาน การแก้ไขปัญหา มีความล่าช้า ขาดการเยียวยา อาทิ กรณีของจังหวัดปทุมธานี ดำเนินการร้องเรียนมานานตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ โดยยังไม่มีมีความคืบหน้า เราจึงเห็นว่า กลม. ควรเป็นที่พึ่งก่อนที่ชาวบ้านจะต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในชั้นศาล เนื่องจากไม่เห็นประโยชน์ในการต่อสู้ที่ต้องใช้

ระยะเวลายาวนานทั้งที่คลิตี้ หรือแม่เมาะ ซึ่งมีผู้เสียชีวิต และได้รับผลกระทบจำนวนมาก การเยียวยาไม่คุ้มกับ สิ่งที่ต้องเผชิญ ทุกวันนี้ ยังมีผลกระทบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ดังนั้น กระบวนการยุติธรรมต้องมีระยะเวลา และ ขอบเขตที่ชัดเจนไม่ควรเกิน ๑ ปี เราไม่อยากเห็นชีวิตที่เจ็บป่วย ล้มตาย วันนี้ เราเชื่อว่าทุกคนมาที่นี่ เชื่อว่า ด้วยจิตวิญญาณ ความรู้สึก เรามีสิทธิเท่าเทียมกัน แล้วเราจะใช้ความรู้ เครื่องมือ หรือกลไกที่มีอยู่ รวมถึง กลม. ที่จะต่อสู้กับอำนาจมืด ทุน หรืออำนาจรัฐ ร่วมกันต่อสู้เพื่อปกป้องสิทธิของพวกเขา”

นายสุชาติ นาคนก แกนนำชุมชนแพรक्षा นำเสนอประเด็นมลพิษอันเกิดการกากของเสีย และชุมชนที่อยู่ในพื้นที่กองขยะ โดยสรุปว่า

“ในกรณีของไฟไหม้กองขยะ เราฟ้องร้องต่อศาล มีคำสั่งให้จ่ายค่าเยียวยาให้ชาวบ้าน ๓,๐๐๐ บาทต่อคน ที่ได้รับผลกระทบ โดยแม้ว่าจะเป็นจำนวนเงินไม่มาก แต่การดำเนินการที่สร้าง กระบวนการเพื่อยืนยันสิทธิและความถูกต้อง ศาลตั้งคณะทำงานฟื้นฟูบ่อขยะ ตอนนี้อยู่ระหว่างการเก็บข้อมูล ในบ่อขยะเพื่อประกอบการฟื้นฟู เป็นกำลังใจต่อทุกคนที่จะต่อสู้ข้างหน้า ให้เต็มความสามารถ ในการประชุม เวที กลม. พบประชาชน ครั้งนี้ ที่ฟังมาเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในภาคอุตสาหกรรมต่างๆ แต่ก็ไม่สามารถปฏิเสธกัน ได้ เนื่องจากเป็นแหล่งจ้างงาน อุตสาหกรรมที่ดีที่ผ่านมามีโครงการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม ซี่อตรง โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีการเน้นไปที่อุตสาหกรรม มีกลไกการตรวจสอบข้อมูล การรับเรื่องร้องเรียนอย่างชัดเจน ให้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ระบบการบำบัด การคืนประโยชน์ต่อชุมชน และการปฏิบัติอย่างยั่งยืน โครงการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม มีความร่วมมือภาครัฐ ผู้ประกอบการ และชุมชน เพื่อช่วยลด/บรรเทาปัญหา

ส่วนโรงงานใหญ่ๆ ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อประชาชน มีการจัดทำรายงานประเมินผล กระทบทางสิ่งแวดล้อม (EIA) ซึ่งกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทำหน้าที่กำกับ แต่ปัญหาจากการ ไม่ทำความเข้าใจที่ตรงแท้ให้กับประชาชน จึงเสนอว่า ต้องเปิดช่องทางการรับรู้ของประชาชน โดยขอให้ กลม. ทำหน้าที่ช่วยเหลือ หรือสนับสนุนในการนำเสนอ หรือเข้าถึงข้อมูลดังกล่าว

ทั้งนี้ ประสบการณ์การดำเนินงานจากกรณีโรงไฟฟ้าขยะ และบ่อขยะที่แพรक्षा มีสภาวะ ความไม่สมดุลเชิงอำนาจของรัฐ ชุมชน และกลุ่มทุน โดยอำนาจที่อยู่ในรัฐ และทุนละเมิดสิทธิชุมชน เกิดความ ไม่เชื่อมั่นต่อสถาบันการศึกษาที่เข้าไปทำรายงานประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม (EIA) การมีอุตสาหกรรม ทำให้เกิดการจ้างงาน การชู้ตริ้อย่างชอบธรรม การร้องเรียนต่างๆ ดำเนินการอย่างยาวนาน ปัญหาที่จะต้อง ทารือให้ชัดคือ การกระจายอำนาจบนฐานทรัพยากร ฐานชุมชนที่จะมีสิทธิในการจัดการปัญหา และการสร้าง ธรรมาภิบาล โดยให้มีสภาพที่มีการตรวจสอบของกันและกันได้”

กลุ่มที่ ๒

ประเด็นสิทธิของกลุ่มแรงงาน

ดำเนินรายการโดย นางสาวธนพร วิจันทร์ เลขาธิการคณะกรรมการสมานฉันท์แรงงาน ไทย

ประเด็นสิทธิของกลุ่มแรงงาน ครอบคลุม แรงงานทั้งในและนอกระบบ โดยมีสถานการณ์การ ไม่ได้รับสิทธิตามกฎหมาย กฎหมายไม่คุ้มครองการรวมตัว/ละเมิดสิทธิในการชุมนุม (พระราชบัญญัติการ ชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.๒๕๕๘) นโยบายและการทำงานของรัฐบาล การมีกฎหมายภายในหน่วยประกอบการที่บีบรัด การทำงาน สภาพการจ้างงาน ค่าจ้างและสวัสดิการมีความแตกต่าง การทำงานขาดการบังคับใช้กฎหมาย และ มีการใช้แรงงานเด็ก กฎหมายไม่ส่งเสริมเรื่องของระบบการเจรจาแรงงานสัมพันธ์ การละเมิดสิทธิ/การเลิกจ้าง

หรือกลับแก้งผู้นำแรงงาน (การใช้เหตุผลอื่นๆ) แรงงานเหมาค่าแรงไม่สามารถเข้าถึงสิทธิทางกฎหมาย การเรียกขานแรงงาน หรือใช้สัญญาที่สร้างความไม่เท่าเทียม การบังคับ หรือตรวจสุขภาพ (ของพนักงานบริการทางเพศ) โดยขาดความยินยอม การละเมิดสิทธิ การคุกคามทางเพศ การกีดกัน-การแบ่งแยกทางเพศ การไม่เหยียดหยามทางเพศ หรือเหตุผลอื่นๆ การจ้างนักศึกษาฝึกงานและต้องทำในภาวะเสี่ยงต่ออันตรายต่างๆ กฎหมายไม่สอดคล้องกับหลักสากล นายจ้างใช้ช่องว่างทางกฎหมายที่มีอยู่ในการจัดการแรงงาน การใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ส่งผลต่อการลดการจ้างงาน การถูกกีดกันในการตั้งสหภาพ การต่อสู้ในกระบวนการยุติธรรมที่ยาวนานส่งผลกระทบต่อความอ่อนแอ ทักษะคติแบบเหมารวม การกำหนดอายุ หรือเพศในการสมัครงาน

ณ ปัจจุบัน ยังไม่เห็นความสำเร็จใดๆ ในการทำงานเชิงประจักษ์กับกลุ่มแรงงาน ในขณะที่มีปัญหาลุप्तรรค ทั้ง กฎหมายการชุมชน กฎหมายเงินทดแทน (จากอุบัติเหตุหรือโรคจากการทำงาน) การขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการต่างๆ นโยบายรัฐ/โครงการของรัฐที่มีผลกระทบต่อประชาชน กฎหมายที่ออกมาจำกัดสิทธิ กสม. จะต้องมีการใดๆ ในการดำเนินการ รวมถึงการส่งเสริมความเข้มแข็งของประชาชน การปรับระบบสวัสดิการ หรือสุขภาพให้สอดคล้อง หรือเป็นมาตรฐานเดียวกัน

แนวทางการทำงานกับ กสม. มีข้อเสนอ คือ (๑) การตั้งคณะกรรมการ/ผู้แทนจากเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง กฎหมายหากไม่เป็นธรรม ก็ต้องมีกลไกในการจัดการแบบมีส่วนร่วม (๒) การตั้งศูนย์รับเรื่องร้องเรียนโดยใช้เครือข่ายจริงๆ และ (๓) การปรับโครงสร้างของ กสม. โดยให้มีเครือข่ายต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องการทำงานจะได้แก้ไขปัญหาเฉพาะจุด โดยมีนักวิชาการที่เข้ามาเกี่ยวข้อง

กรณีการเกิดข้อพิพาท ตั้งแต่มีพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.๒๕๕๘ นายจ้างปิดงาน แต่มีการห้ามการชุมนุม มีข้อขัดแย้งเรื่องการใช้พื้นที่ต่างๆ จนต้องมีการเคลื่อนไหวภาพใหญ่ กระทรวงแรงงานรับเรื่อง แต่ชาวบ้านใช้สิทธิแล้วกลายเป็นปัญหา การสนับสนุนสถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐและอื่นๆ มีความจำเป็นที่จะต้องบรรจุหลักสูตรสิทธิมนุษยชนเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง ข้อเรียกร้องของภาคตะวันออก มีการเสนอให้กระทรวงแรงงานตั้งคณะกรรมการส่งเสริมแรงงานสัมพันธ์ในภาคตะวันออก โดยทำกิจกรรมสร้างระบบแรงงานสัมพันธ์ และการประชุมหารือแก้ไขปัญหาแรงงาน ทำหน้าที่คล้ายๆ ไตรภาคี แต่เน้นการทำงานระหว่างองค์กรลูกจ้างและนายจ้างเป็นสำคัญ

การวางแผนการขับเคลื่อนในภาคตะวันออก ปี ๒๕๖๐ คือ (๑) กสม. เปิดเวทีในการเจรจาพูดคุย หาทางออกในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน (๒) การฝึกอบรมผู้แทนของทุกกลุ่มประเด็นให้สามารถถ่ายทอดความรู้ เรื่องสิทธิมนุษยชนได้ (๓) การมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนการขับเคลื่อนของ กสม. อย่างชัดเจน และครอบคลุม (มีได้มาจากกรอบ ๑๑ ประเด็นที่รัฐกำหนด) (๔) ขบวนการแรงงานเรียกร้องให้รัฐบาลไทยลงนามรับรองอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ฉบับที่ ๘๗ และฉบับที่ ๙๘ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเจรจาต่อรองรวมถึง ฉบับที่ ๑๕๕ และฉบับที่ ๑๘๓ (๕) การพัฒนาประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการทำงานของ กสม. ทั้งระยะเวลาในการตรวจสอบ การจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การสร้างคุณภาพตลอดจนการผลักดันการให้เกิดบทบาทหน้าที่ในการฟ้องร้องดำเนินคดีต่อศาล

สมควร กองดี มุลนิธิ ศูนย์ซิสเตอร์ นำเสนอปัญหาของกลุ่มหลากหลายทางเพศในพื้นที่จังหวัดชลบุรี โดยเฉพาะพัทยามาจากอคติทางเพศ โดยสะท้อนตั้งแต่ประชาชนทั่วไป สังคม หรือครอบครัว

และการใช้กฎหมายของหน่วยงานรัฐ การตั้งข้อกล่าวหาของเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ หรือการใช้กฎหมายในลักษณะพื้นที่ปกครอง หรือเทศบัญญัติซึ่งขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน

กลุ่มที่ ๓

ประเด็นชุมชนเมือง

ดำเนินรายการโดย ดร.สมนึก จงมีวคิน นักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อม ภาคตะวันออก

นายอดุลย์ โยธาสมุทร ชุมชนริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา (กรุงเทพฯ) การหาหรือปัญหาในพื้นที่ ๘ จังหวัดภาคกลางที่มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่าน ลงที่แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำบางปะกง และอื่นๆ ซึ่งทำให้เห็นความจำเป็นในการแบ่งปันความรับผิดชอบในการดูแล สถานการณ์ปี ๒๕๕๔ เรื่องการปิดกั้นและน้ำท่วม รัฐกำลังพยายามทำ Chaophaya for All โดยใช้เวลาการศึกษาเพียง ๗ เดือน สนับสนุนโครงสร้างทางความคิด เรื่องทางลาดริมแม่น้ำเจ้าพระยา การสร้างทางริมฝั่ง พื้นที่ขนาด ๗ เมตรเป็นทางวิ่ง และปั่นจักรยาน ยาว ๕๔ กิโลเมตร รวมแล้ว ๑๐๘ กิโลเมตร งบประมาณ ๑๘๐,๐๐๐ ล้านบาท การใช้พื้นที่ดังกล่าวกระทบกับกลุ่มคนที่อยู่ในพื้นที่ ซึ่งเคยใช้ประโยชน์ มีส่วนร่วมในการพัฒนา มีศาสนสถานในพื้นที่มากมาย และมีชุมชนอื่นๆ การศึกษาความเป็นไปได้ และการรับฟังความคิดเห็นโครงการลำน้ำเจ้าพระยาเพียง ๗ เดือน ไม่สร้างแนวทางที่รอบคอบ ขาดการปรึกษาหารืออย่างจริงจัง ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย มีความรู้สึกผูกพันกับลำน้ำเจ้าพระยา ชุมชนมากกว่า ๑๐๐ ชุมชน วัดและศาสนสถานจำนวนมากที่ได้รับผลกระทบ นอกจากนี้ การมีคลองเชื่อมสู่แม่น้ำเจ้าพระยา นั่นคือ หากมีสิ่งปลูกสร้างที่เกิดขึ้นบนลำน้ำเจ้าพระยา สร้างภาพที่ไม่งดงาม และกระทบต่อวิถีชีวิตชุมชนที่มีการอยู่อาศัยกับสายน้ำ เทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าพระยาไม่ได้มีความเชี่ยวชาญในการจัดการดังกล่าว แต่ชุมชนที่อยู่กับแม่น้ำเรียนรู้การอยู่ร่วม และใช้ชีวิต รัฐใช้การทำงานเพียงการประชาสัมพันธ์ แต่ไม่ได้ให้ข้อมูล การพัฒนาโครงการบนฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาจึงต้องมีการถามเรื่องความคุ้มค่า “เจ้าพระยาคือเส้นสายของชีวิต การดูแลวิถีชีวิตชุมชน”

นางสมศรี สายทอง ชุมชนย่านพระราม ๓ นำเสนอโดยสรุปว่า การเรียกตนเองว่า “สลัม” มาจากภาษาต่างประเทศ ซึ่งมีการสร้างภาพตีตราว่าเป็นแหล่งเสื่อมโทรม แหล่งโสเภณี และการจัดการชีวิตต่างๆ คำว่า “สลัม” มีการเปลี่ยนโดยวาทกรรม คือ “ชุมชน” ซึ่งยังไม่มีการพัฒนาทางกายภาพใดๆ ชุมชนถูกโครงการตั้งแต่การตัดถนน เส้นทางต่างๆ ไปชนแต่พื้นที่สลัม มีการไล่รื้ออย่างเร่งด่วน สร้างผลกระทบต่อชีวิตที่ดินในเมืองมีราคาสูง ทำให้มีการแย่งชิงที่ดิน มีการไล่รื้อ อพยพชุมชน โดยเฉพาะชุมชนในพื้นที่เอกชน มีการกล่าวหาว่าบุกรุก ในขณะที่สลัมบอกว่า เป็นผู้บุกเบิกพื้นที่ เพราะการเข้ามาอยู่ในพื้นที่มานาน ในขณะที่ไม่มีการอ้างกรรมสิทธิ์ใดๆ โครงการในพื้นที่สลัมกรุงเทพฯ ครอบคลุมชุมชนแออัดมากกว่า ๕๐ แห่ง มีความพยายามในการนำเสนอข้อมูลให้กับชุมชนต่างๆ การจัดตั้งกลุ่มให้เกิดการบริหารจัดการตนเอง การเรียนรู้เครื่องมือต่างๆ ในการป้องกันตนเอง การรวมกันเป็นเครือข่ายชุมชนริมทางรถไฟ เครือข่ายสลัมสี่ภาค และเครือข่ายที่อยู่อาศัย ดังนั้นสรุปว่า ชาวสลัมได้รับผลกระทบจากทุกโครงการเล็ก-ใหญ่ ทั้งโครงการที่อยู่อาศัย คอนโด และอื่นๆ ส่งผลกระทบต่อชุมชนทั้งด้านความรุนแรงทางกายภาพ และทางกฎหมาย เราต่อสู้กับความกลัวจนเคยชิน การที่จะช่วยเหลืออย่างไรก็มีเทคนิคในทุกรูปแบบ รวมถึง กสม. ด้วย

นายณภดล พรบริบูรณ์ ชุมชนแสมสาร (ชลบุรี) นำเสนอโดยสรุปว่า สืบเนื่องจากฐานทัพเรือสัตหีบ และกรมธนารักษ์มีการดำเนินการกันแนวเขตพื้นที่ และแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินในตำบลแสมสาร การดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ไม่มีการเปิดเผยข้อมูล การขาดกระบวนการมีส่วนร่วมในการแสดง หรือโต้แย้งสิทธิอย่างเป็นทางการ เป็นรูปธรรม ไม่มีกระบวนการพิสูจน์สิทธิ การรองรับการมีตัวตนในพื้นที่ ต.แสมสาร การละเมิดสิทธิต่างๆ อยากให้เห็นว่า ทรัพยากรมนุษย์ก็มีคุณค่ามากๆ พอๆ กับทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม กสม. เป็นหน่วยงานกลางที่น่าจะเข้ามาทำหน้าที่ประสานความคุ้มครอง และลดการปะทะกับหน่วยงานรัฐ โดยขอให้เร่งดำเนินการ

นายสมยศ เขียวกุล ชุมชนบ้านอ่าวอุดม แหลมฉบัง นำเสนอโดยสรุปว่า การดำเนินการของชุมชนเป็นการดูแล/ปกป้องพื้นที่ของตนเอง จากบริษัทต่างๆ ๖ แห่ง ทำเรือ ๘ แห่ง ซึ่งมีการดำเนินการปกป้องถิ่นฐาน วิถีชีวิต และอาชีพ ชาวบ้านอ่าวอุดมรวมกลุ่มกัน สร้างความเข้มแข็ง อ่าวอุดมเป็นชื่อพระราชทานจากรัชกาลที่ ๕ เนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ การเริ่มต้นต่อสู้จากคน ๗ คน ขยายผลมาเป็นมากกว่า ๑,๐๐๐ คน แล้วมีแนวร่วมต่างๆ

นางนิสานารถ รัตนาคิน ชุมชนเมืองเจ้าพระยา นำเสนอแนวทางการทำงานกับ กสม. คือ (๑) การมองความเสี่ยงของนโยบายที่อาจจะส่งผลต่อการละเมิดในลักษณะต่างๆ การดักมิให้เกิดผลกระทบ (๒) การศึกษาแผนพัฒนาเศรษฐกิจที่มีความเสี่ยงต่อการล่วงละเมิด การดำรงชีวิต และวิถีของประชาชน การดำเนินกระบวนการยุติธรรมและอื่นๆ (๓) การประสานเครือข่ายระหว่างกัน การสร้างเครือข่ายทางวิชาการ อิสระ (๔) การทำ HIA/EIA (๕) การสร้างอาสาสมัครของ กสม. ซึ่งจะช่วยเหลือในการทำงานเชิงรุกร่วมกัน และ (๖) การทำสื่อ การทำงานเชิงลึก เชิงรุก สัญญา หรือนโยบายใดๆ ที่มีความเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน

กลุ่มที่ ๔

ประเด็นประมงและเกษตร

ดำเนินรายการโดย อาจารย์สมิทธิ เย็นสบาย ผู้จัดการมูลนิธิสระแก้วสีเขียว

นางพิกุล แก้วทอง ชุมชนประมงพื้นบ้านลุ่มน้ำแม่กลอง สมุทรสงคราม นำเสนอสรุป ทั้งเรื่องข้อพิพาทในการใช้พื้นที่ การทำโพงพาง การรวมกลุ่มประมง การใช้กลไกในการฟ้องร้องดำเนินคดี การถูกกฎหมายพิเศษที่ละเมิดทั้งเรื่องการใช้อำนาจตาม ม.๔๔ การมีการบุกรุกพื้นที่ การไม่จัดสรรพื้นที่ การทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน การเวนคืนที่ดิน (มาบตาพุด) ไม่เป็นธรรม ได้รับค่าชดเชยไม่ถูกต้อง ชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบไม่ได้รับการดูแล มีการเพิ่มขึ้นของท่าเทียบเรือ การสร้างอุตสาหกรรมโรงกลั่นน้ำมัน หรืออุตสาหกรรมหนักที่ส่งผลกระทบต่อชาวบ้านในพื้นที่ เครือข่ายต่างๆ มีปัญหาเหมือนกัน มีการทำลายเครื่องมือประมงพื้นบ้าน บางชุมชนไม่มีอาชีพรองรับ

ปัญหาอุปสรรค มีข้อจำกัดของความรู้ ความเข้าใจของประชาชน กสม. เข้ามาร่วมช่วยเหลือ แต่ก็มีปัญหาทั้งเรื่องประสานงานและอื่นๆ

ความสำเร็จในการขับเคลื่อน การทำงานที่มีภาควิชาการให้การสนับสนุน การต่อสู้ เรียกร้อง การปกป้องสิทธิ การเรียนรู้กับผู้ที่ได้รับผลกระทบ หนังสือควรมีการตอบรับ มีการเจรจาของหน่วยงานชาวบ้าน ที่กลไกกลางช่วยในการไกล่เกลี่ย จึงเสนอให้ กสม. มีอำนาจในการฟ้องร้อง การทำงานเสริมการ

ขับเคลื่อนในพื้นที่ การผลักดันหลักสูตรสิทธิมนุษยชนสำหรับเด็กและเยาวชน การจัดทำสรุปรายงานผลการปฏิบัติงานต่างๆ และแบ่งปันต่อหน่วยงาน หรือชุมชนที่เกี่ยวข้อง การทำเวทีพบปะกลุ่มองค์กรต่างๆ การสร้างกิจกรรมการเรียนรู้กับกลไกเครือข่าย การสร้างอาสาสมัครในการทำงานกับ กสม. ซึ่งจะต้องจัดการระหว่างกลุ่มชุมชน กฎหมายที่เกี่ยวข้อง การสร้างเครือข่าย การถอดบทเรียนและอื่นๆ

กลุ่มที่ ๕ ประเด็นสถานะบุคคล/ไทยพลัดถิ่น
ดำเนินรายการโดย นางยีนดี ห้วยหงษ์ทอง ผู้จัดการสัญญาติ มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก

นางสาววรรณศิริ ชุมชนไทย นำเสนอสรุปสถานการณ์สิทธิของกลุ่มสถานะบุคคลในพื้นที่ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันตกมีผู้เข้าร่วมการประชุมทั้งหมด ๓๐ คน โดยแบ่งเป็น กลุ่มตกหล่นทางทะเบียนราษฎร/เด็กไร้รากเหง้า กลุ่มชาติพันธุ์ และกลุ่มคนไทยพลัดถิ่น โดยมีรายละเอียดในส่วนของสถานการณ์ สภาพปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

๑. นิยามความหมาย

ชื่อ	ความหมาย
คนไทยตกหล่นทางทะเบียนราษฎร	บุคคลที่เกิดจากบิดาโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือมารดาที่เป็นผู้มีสัญชาติไทย และบุคคลที่เกิดจากบิดา และมารดาเป็นคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรไทย (มีใบสำคัญถิ่นที่อยู่ หรือใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว โดยบุคคลดังกล่าวไม่ได้รับแจ้งเกิด หรือเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยงานทะเบียนราษฎร (คำนิยามบุคคลไร้สถานะทางทะเบียนประเภทต่างๆ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องของฝ่ายเลขาคณะกรรมาธิการวิสามัญศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย วุฒิสภา)
กลุ่มชาติพันธุ์	มีทั้งหมด ๑๘ กลุ่มตามที่รัฐบาลกำหนดและมีกลุ่มอื่นที่อยู่นอกเหนือจากที่มีการกำหนดและกลุ่มที่บัตรหมดอายุ และขอต่ออายุบัตร แต่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติ
กลุ่มคนไทยพลัดถิ่น	คนเชื้อสายไทยที่เสียสัญชาติไทยเนื่องจากการปักปันเขตแดนในสมัยรัชกาลที่ ๕ ระหว่างประเทศไทยกับประเทศเมียนมาร์ ในเขตพื้นที่มะริด ทวาย และตะนาวศรี และระหว่างประเทศไทยกับกัมพูชา ในจังหวัดเกาะกง ปัจจุบันคนกลุ่มนี้ได้กลับมาในพื้นที่ประเทศไทย อาศัยอยู่ในจังหวัดตราด ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร ระนอง และพังงา แต่รัฐไทยมองว่าเป็นคนกัมพูชา หรือเมียนมาร์ ขณะที่ประเทศกัมพูชา และประเทศเมียนมาร์มองว่าเป็นคนไทย จึงรวมตัวกันเป็นเครือข่ายผลักดันเพื่อแก้ปัญหาจนเกิดพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕

โดยมีสภาพปัญหาโดยรวม คือ การไม่สามารถเข้าถึงสิทธิต่างๆ เช่น การเดินทาง การรักษาพยาบาล การศึกษา เพราะไม่สามารถศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น การไม่ได้รับใบรับรองวิชาชีพ ข้อจำกัดในการประกอบอาชีพ การเปิดช่องให้มีการทุจริตจากผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการยืนยันสถานะ หรือการปฏิบัติตามหน้าที่ มีการเรียกเก็บค่าดำเนินการ การเรียนเอกสารมากกว่าที่กฎหมายกำหนด การสวมสิทธิ์ในบัตร เป็นต้น

ข้อเสนอการแก้ไขปัญหาในภาพรวม คือ ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือองค์กรพัฒนาเอกชน และเจ้าหน้าที่ร่วมสำรวจกลุ่มเป้าหมายเพื่อรับทราบจำนวน และประเภทของผู้ที่ไม่มีสถานะ การสร้างและกระจาย

ความรู้ให้แก่กลุ่มเป้าหมายเพื่อจะได้กระจายความรู้ให้แก่กลุ่มเป้าหมาย และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง การตั้ง คณะกรรมการระดับอำเภอ โดยให้มืองค์ประกอบจากทุกภาคส่วนทั้งหน่วยงานรัฐ ภาคประชาสังคม และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการประสานการทำงานในพื้นที่ การรณรงค์หรือเผยแพร่ข้อกฎหมาย หรือความรู้ด้านกฎหมาย และแนวปฏิบัติตามที่มีการสั่งการ เพื่อให้ทั้งกลุ่มเป้าหมาย และเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการจะได้ ทราบทิศทาง และขั้นตอนการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหา

ข้อเสนอแนะต่อ กสม. คือ การจัดทำข้อเสนอแนะทางนโยบายต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ มีการแก้ไขปัญหาสิทธิและสถานะของบุคคล การตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานระดับพื้นที่ เพื่อให้มี รูปแบบ และขั้นตอนการทำงานที่เป็นรูปธรรม เช่น คณะทำงานระดับอำเภอ เป็นต้น และการขยาย MOU ซึ่ง ใช้ในการแก้ไขปัญหาสิทธิและสถานะของบุคคลให้เพิ่มหน่วยงาน หรือสถาบันการศึกษาที่สนใจให้เข้ามา สนับสนุนการทำข้อมูลของกลุ่มผู้มีปัญหาสิทธิและสถานะ

“แม้ว่ามีความช่วยเหลือจากภายนอกมากน้อยแค่ไหน แต่เมื่อไม่มีความสำเร็จ หรือความ เข้มแข็งจากภายใน ก็จะไปสู่กระบวนการในการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้อง”

การแลกเปลี่ยนเพิ่มเติม

- การคุกคามต่อชาวบ้านในพื้นที่ ต.แสมสาร โดยมีการกำลังของกลุ่มชายฉกรรจ์แต่งกายใน ชุดเจ้าหน้าที่รัฐ โดยการอุ้มครอบครัวของชาวบ้านในพื้นที่ ไปข่มขู่ คุกคาม ลักษณะของชาวบ้านในพื้นที่มี ความเข้าใจว่า ในส่วนของตนเองมีการถือครอง หรือใช้ประโยชน์ในพื้นที่ซึ่งยังต้องการเครื่องมือ หรือกลไกใน การพิสูจน์สิทธิ ชาวบ้านควรได้รับสิทธิดังกล่าว โดยหน่วยงานจะต้องเปิดโอกาส กสม. เองก็ต้องทำหน้าที่ใน มาตรฐานสิทธิมนุษยชนที่ควรจะเป็น การมองเห็นต่างจากพฤติกรรม หรือการปฏิบัติที่เชื่อว่าถูกกฎหมาย แต่ มิได้เคารพต่อสิทธิมนุษยชน กสม. ก็ต้องมีความมุ่งมั่น และกล้าที่จะแสดงจุดยืนที่ถูกต้อง โดยจะต้องมีความ ชัดเจนต่อการนำเสนอความเห็นต่อสาธารณะที่ยึดหลักการสำคัญด้านสิทธิมนุษยชนอย่างชัดเจน (ชาวบ้านใน พื้นที่ ต.แสมสาร)

- ขอสนับสนุนให้ กสม. สามารถทำการฟ้องร้องแทนผู้เสียหาย หรือผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิ มนุษยชน (มนตรี เพกานันท์ อนุกรรมการด้าน ESCR ใน กสม. ชุดที่หนึ่ง)

- กสม. ต้องทำงานเพื่อความถูกต้อง มิใช่ความเป็นกลาง เพราะความเป็นกลางจริงๆ ใน ลักษณะของการละเมิดสิทธิมนุษยชนไม่มีอยู่ในโลก การเคลื่อนไหวอย่างแท้จริง ตัวตนเจ้าของปัญหาจะต้องลุก ขึ้นมา โดย กสม. ต้องทำหน้าที่หนุนเสริม ลักษณะของ กสม. เหมือนเป็นปืนใหญ่ แต่กระสุนเล็ก ในขณะที่ หากนำกลุ่มชุมชน การเคลื่อนไหวมาผสมเป็นลูกกระสุนย่อมส่งผลให้การยิงในพิกัดที่ไกลได้มากยิ่งขึ้น (คนไทย พลัดถิ่น จ.ประจวบคีรีขันธ์)

- การตั้งความหวังกับ กสม. จำนวนมาก แต่เราต้องมองว่า กสม.ทำได้แค่ไหน พวกเราล้วน เกี่ยวข้องโยงใยกัน การถูกละเมิดสิทธิแบบครั้งแล้วครั้งเล่า แต่ไม่ค่อยมีการรวมกลุ่ม หรือต่อสู้ ณ ตอนนี้ กสม. ก็รุ่น ก็คนก็ได้ “ชนชั้นใดเขียนกฎหมาย ก็เพื่อชนชั้นนั้น” การทำงานที่จะต้องสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม ความเป็นผู้แทนของพวกเราอย่างแท้จริง (ไพฑูริย์ ว่างหลง ประธานสหภาพแรงงาน กลุ่มภาคตะวันออก)

- การเคลื่อนไหว และทำงานร่วมกับ กสม. มาตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ ในประเด็นสิทธิในการรวมกลุ่ม ซึ่งสถานการณ์ ณ ปัจจุบันยังคงมีปัญหายังคงมีประเด็นที่จะต้องเชื่อมโยงกับการค้ามนุษย์ (ในรูปแบบที่มีใช้แรงงานในธุรกิจประมง) (วินิจ บั้ววงศ์ ประธานสหภาพแรงงาน ภาคตะวันออก)

นายวิธ ดิงสมิตร ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กล่าวสรุปและปิดเวที กสม. พบประชาชนภาคกลาง (รวมภาคตะวันออกและภาคตะวันตก) โดยสรุปว่า

“ในช่วงของการจบเวที กสม. ครั้งนี้ ขอนำเรียนว่า ข้อมูลใน CD เป็นความพยายามในการพัฒนาที่ทำเบื้องต้น เพื่อขอรับฟังความเห็นจากทุกท่าน ในการเข้าร่วมการประชุม และกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลช่วง ๓ วัน กสม. มีความพยายามที่จะรับฟังเนื้อหาต่างๆ อย่างตั้งใจ โดยพบว่าประเด็นสรุปคือ

ก. ช่วงเช้าวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๙ มีการแบ่งคณะเข้าศึกษาพื้นที่ ๔ กรณี ทั้ง (๑) อ่าวอุดมกับการจัดทำธรรมนูญชุมชนอ่าวอุดม (๒) การศึกษากิจการที่ดำเนินการและรับผิดชอบต่อสังคมและชุมชนรอบๆ ไทยออยล์ มีการบริการต่างๆ ให้กับสังคม หรือชุมชนทั้งบริการทำฟัน การใช้ห้องสมุด และพื้นที่ส่วนกลางในชุมชน แต่ก็มีมีการปรับเปลี่ยนของพื้นที่ ลักษณะของประชากร (๓) การหารือการดำเนินงานของศูนย์ฝึกอบรม และสถานพินิจของเด็กและเยาวชน และ (๔) การหารือการดำเนินงานกับกลุ่มนักโทษ ผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศในเรือนจำกลางพญา (หนองปลาไหล)

ข. ช่วงบ่ายวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๙ มีการประชุมร่วมกับกลุ่มต่างๆ ในเชิงการหารือความร่วมมือ หรือการจัดทำกลไกในการแก้ไขปัญหาต่างๆ

ค. ช่วงเช้าวันที่ ๒๘ เป็นการเปิดอย่าเป็นทางการ การแสดงวิสัยทัศน์ ประสพการณ์ และความสำเร็จในการทำงานของ กสม. และช่วงบ่ายการแบ่งกลุ่มรับฟังความเห็น ข้อมูล และแนวทางในการดำเนินงานของ กสม. กับประเด็นต่างๆ ซึ่งก็เชื่อมโยงกับการรับฟัง และสะท้อนร่วมกันในวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๙

กสม. ขอนำเรียนว่า การดำเนินงานมีความพยายามในการดำเนินงานทั้งการจัดตั้งศูนย์ศึกษาและประสานงาน โดยเน้นการทำงานกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่ต่างๆ อาทิ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ภาคเหนือ) และ มหาวิทยาลัยบูรพา (ภาคตะวันออก) โดยขอเน้นว่า กสม. ให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกับเครือข่ายต่างๆ เป็นสำคัญ ทั้งนี้ สะท้อนให้เห็นว่า (๑) การดำเนินงานที่จะช่วยให้เกิดการประสานความร่วมมืออย่างจริงจัง จะต้องทำบนฐานของข้อมูลที่มีความแม่นยำ ถูกต้อง และเป็นข้อเท็จจริงที่มี และหลักการด้านสิทธิมนุษยชน โดยจะเน้นย้ำความเป็นกลางที่เป็นการดูข้อมูลจากส่วนต่างๆ อย่างแท้จริง (๒) ระบบการจ้างงานที่แตกต่างกัน ทั้งเรื่องการจ้างเหมาช่วง การจ้างแรงงานข้ามชาติเหมาค่าแรง และความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิในกองทุนต่างๆ โดย กสม. จะทำหน้าที่เป็นกลไกในการประสาน (๓) กรณีของกลุ่มสิทธิและสถานะ กสม. จะขยายความร่วมมือไปยังหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการตั้งกลไกในการปฏิบัติงานในพื้นที่ (๔) การศึกษาข้อดี ข้อเสียของโครงการพัฒนา การสนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์สิทธิมนุษยชนในพื้นที่ เพื่อช่วยให้ กสม. ปฏิบัติงานได้ดีมากยิ่งขึ้น (๕) ผลกระทบจากการใช้

ม.๔๔ ในการขอคืนพื้นที่ ส่งผลกระทบต่อสิทธิที่ดิน และที่อยู่อาศัย และเป็นข้อปฏิบัติที่ กสม. จะนำมาพิจารณาให้ความสำคัญ

ทั้งนี้ กสม. มีข้อเรียกร้องต่อทุกท่านคือ (๑) การทำความเข้าใจสิทธิมนุษยชนให้ละเอียด และถี่ถ้วน ถูกต้อง ครบถ้วน เพื่อให้การอยู่ร่วมกันเป็นไปได้จริง (๒) รัฐ หรือ กสม. จะต้องทำให้ประชาชนเข้าถึงการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนได้ง่าย และรวดเร็ว นั่นคือ มีกลไก ช่องทาง หรือเครื่องมืออื่นๆ ในการเข้าถึงช่องทางของรัฐ หรือ กสม. และ (๓) สิทธิมนุษยชนจะเกิดขึ้นได้จริง นอกจากการรู้จักสิทธิของตนเองแล้ว ยังต้องเคารพต่อสิทธิของบุคคลอื่นๆ ผู้ที่มีสิทธิก็มีหน้าที่ในการเคารพต่อสิทธิของผู้อื่น สรุปแล้ว คือ การทำความเข้าใจ สร้างองค์ความรู้ที่มีอยู่ ตระหนักในภาระหน้าที่ หลายเรื่องเป็นประโยชน์ เราจะเป็นต้องมีเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์สิทธิ การรับข้อมูลข่าวสารจากประชาชนทั้งหมดในภาพรวมของประเทศ โดยพยายามโยงเข้าถึงพื้นที่ย่อยๆ ให้ได้มากที่สุด”

จบจบจบจบจบ

